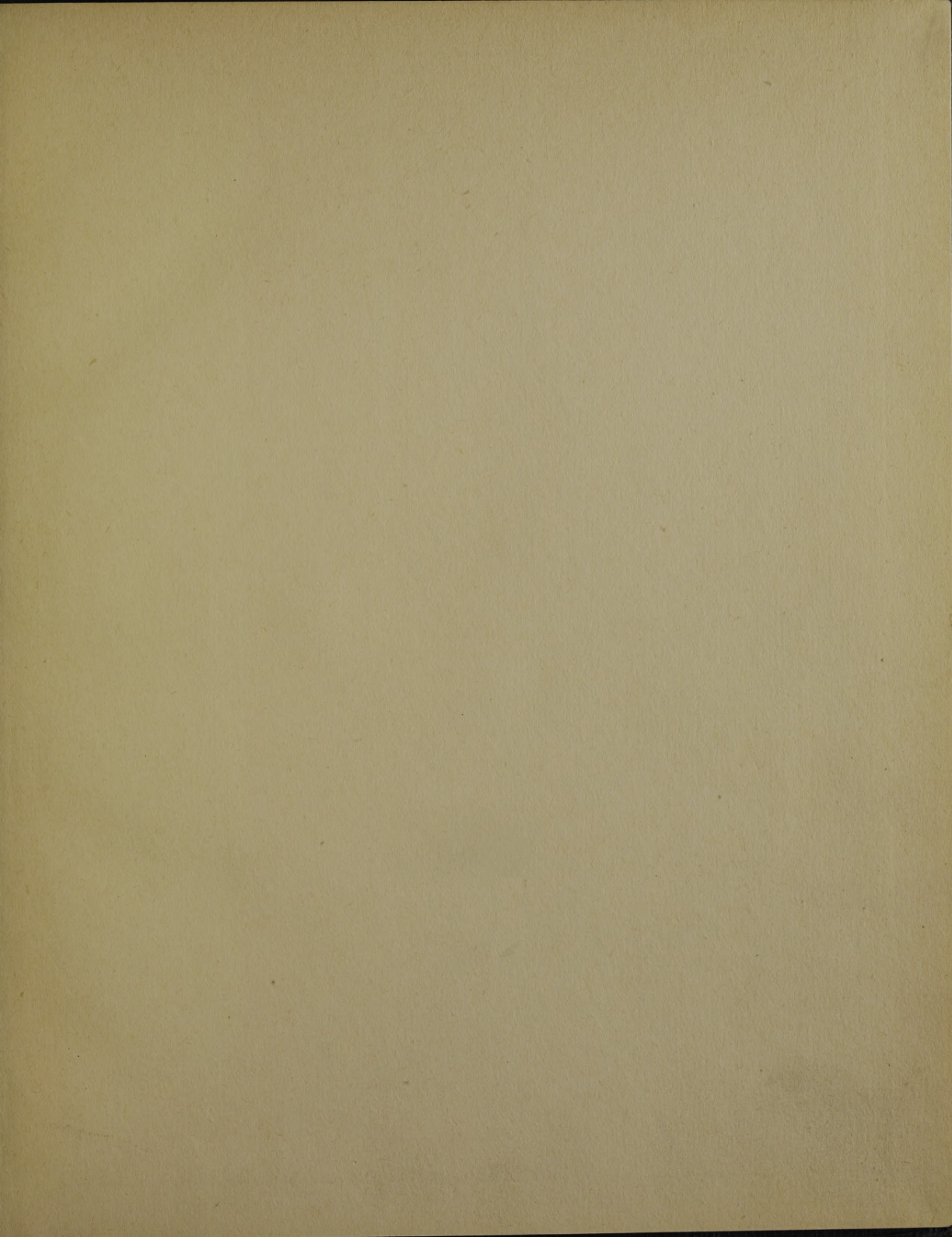
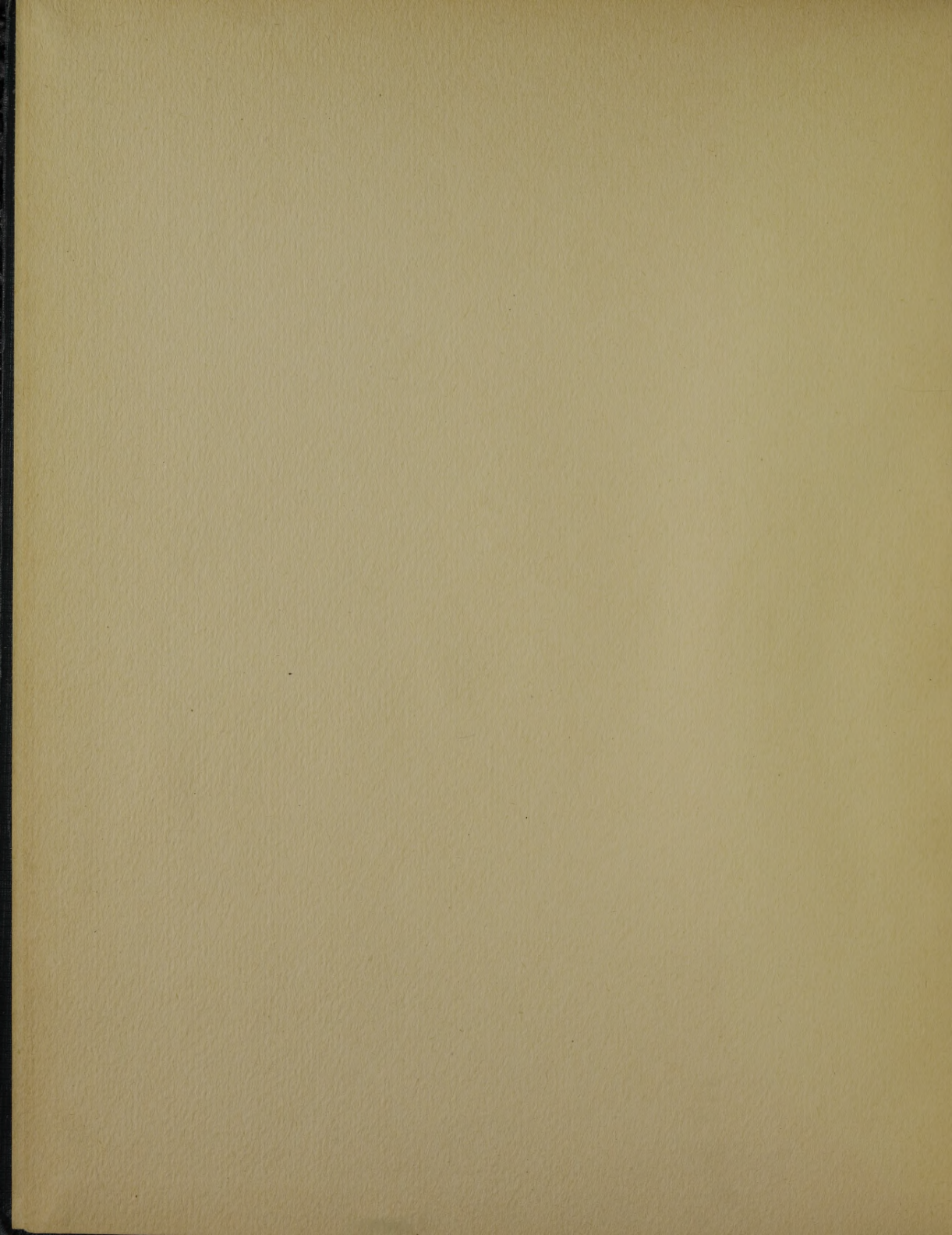

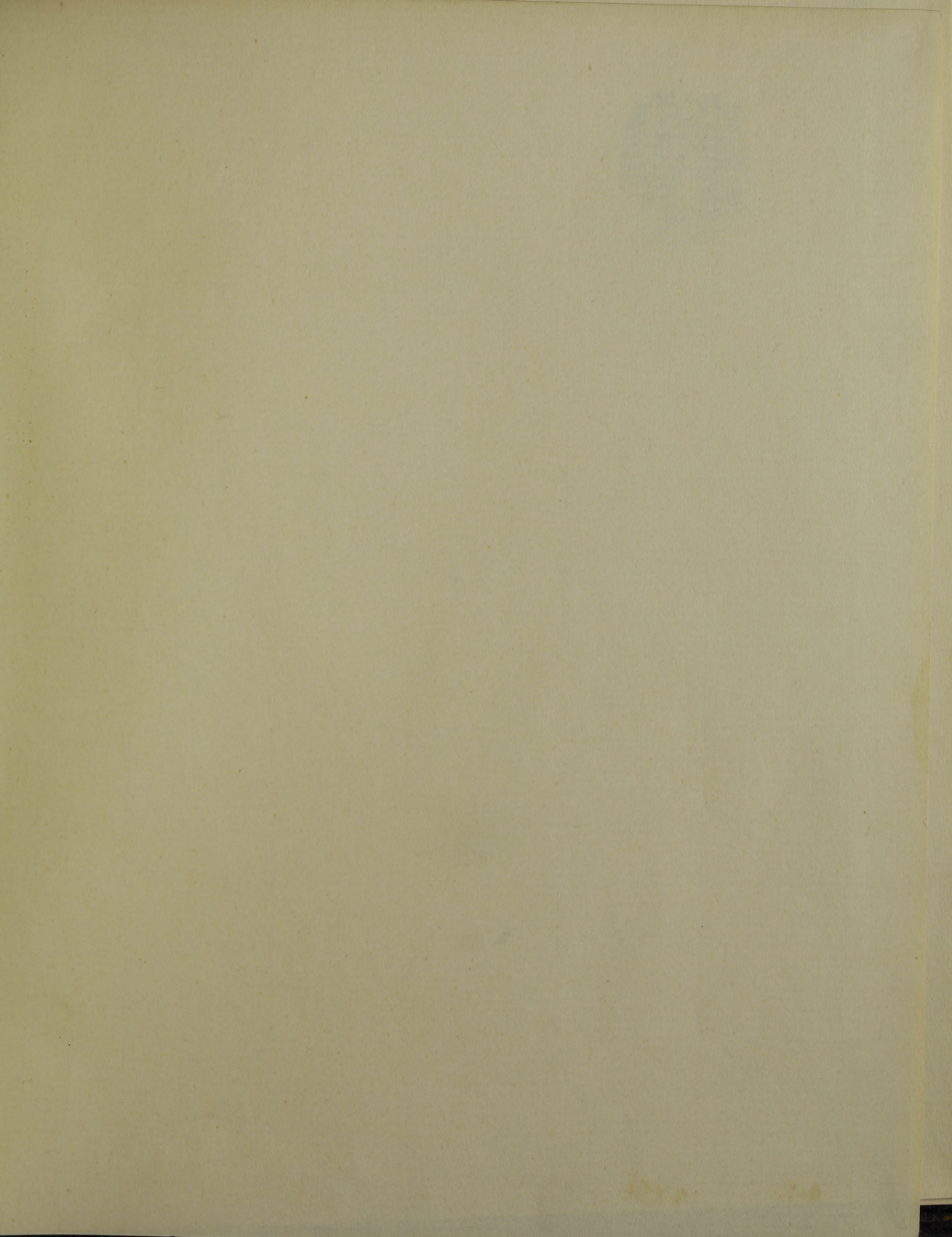
A
L-3293

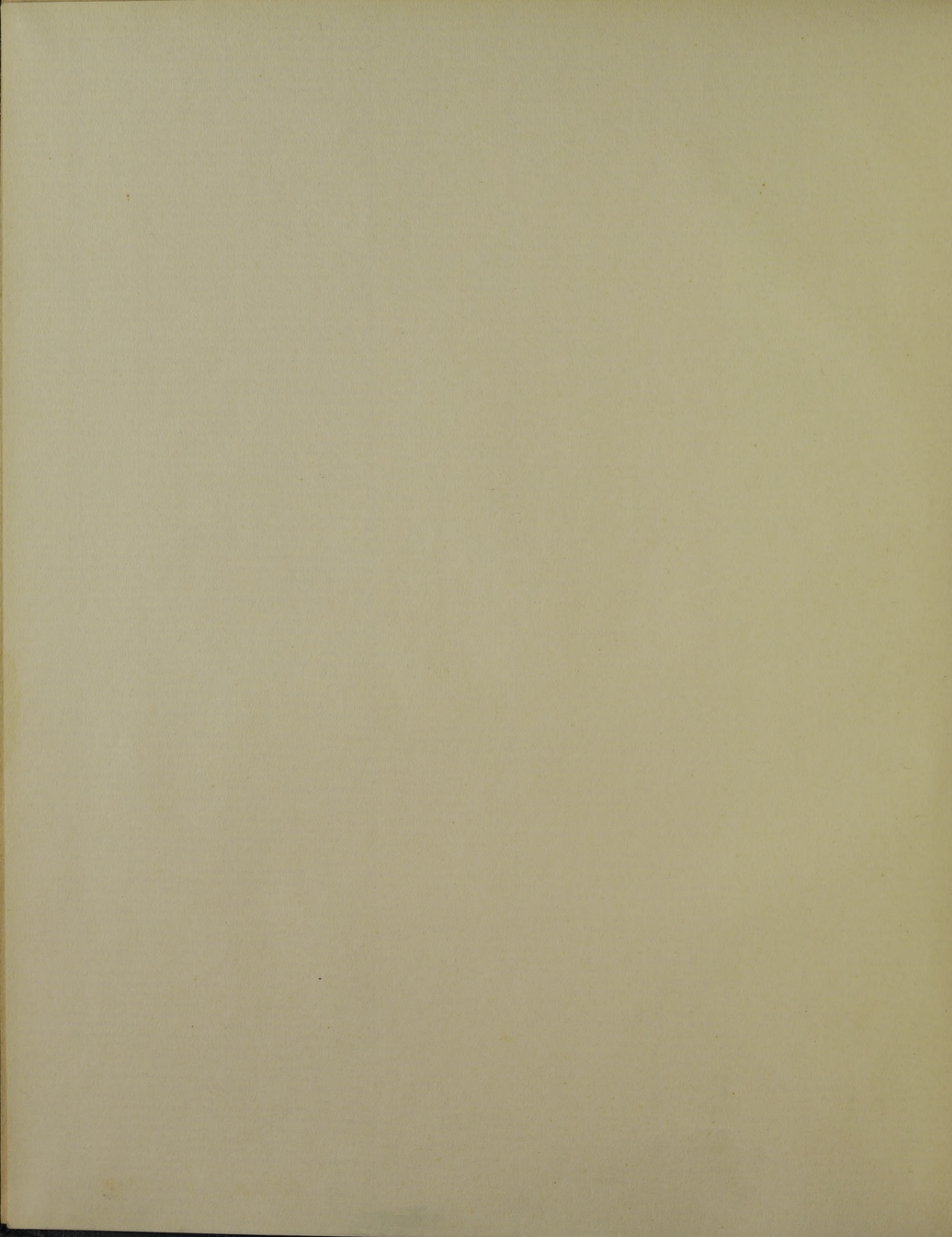
O. WILDS

SALOME

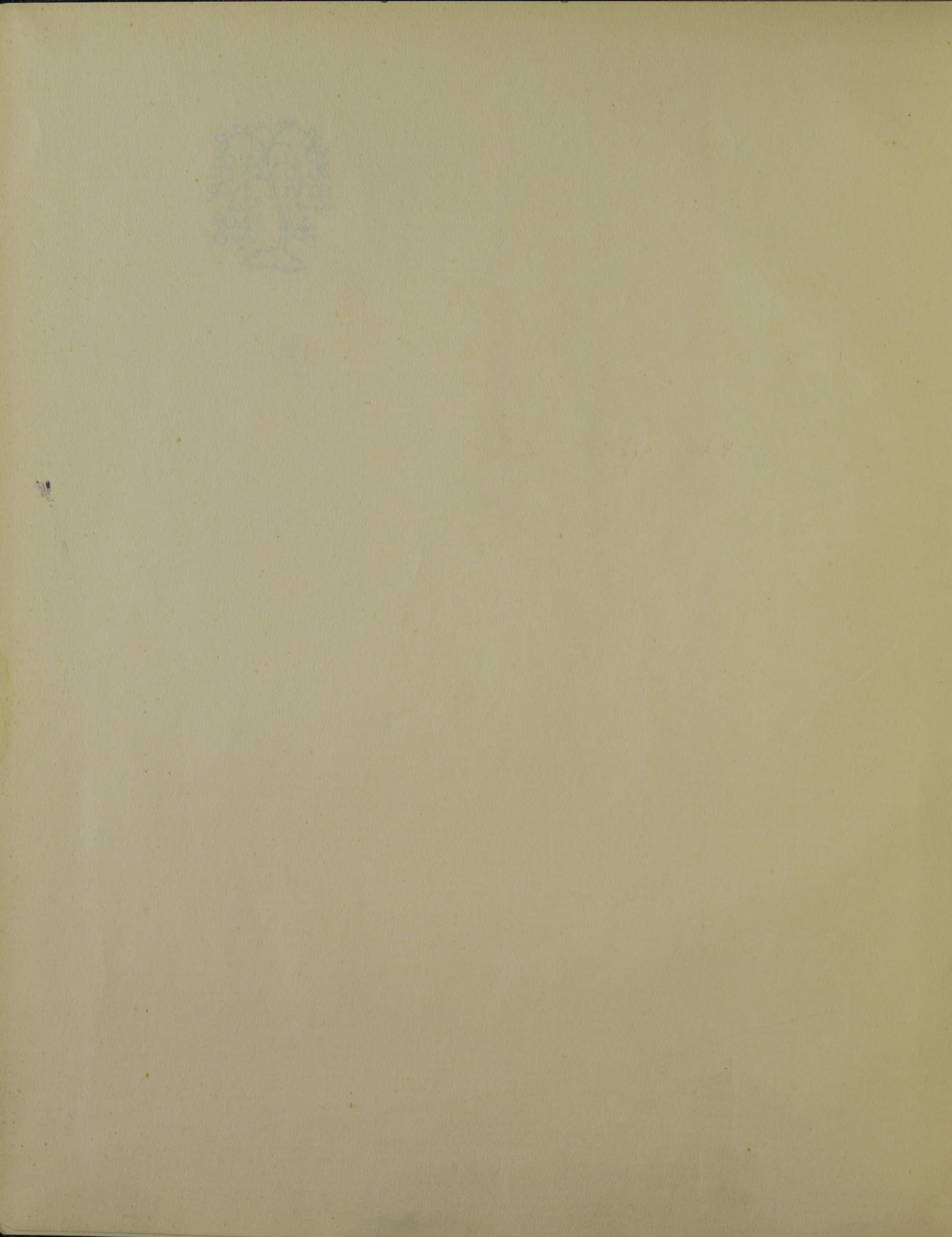

L $\frac{A}{3293}$

sluk
L
81

OSKARS UAILDS

SALOME

TRAGEDIJA VIENĀ CĒLIENĀ

No franču valodas tulkojis
JĀNIS AKURATERS

Z E L T A Ā B E L E

MCMXXXIX

L-3
R-1

OSCAR WILDE
S A L O M É

Vija Lāča Latv. PSR
VALSTS BIBLIOTĒKA

~~88~~ 49.594.40

0306029726

Oskara Norīša oriģinallitografijām greznota un Eduarda Melbārda iekārtota, šī grāmata no 1938. g. septembra līdz decembrim 1939. g. iespiesta Valsts Papīru Spiestuvē un Naudas Kaltuvē, Rīgā, Latgales ielā № 11, tūkstots seši simti eksemplāros, no kuriem seši iespiesti uz rokas lējuma Zander papīra un numurēti no I līdz VI

1875
1876

The first of these is the
second is the
third is the
fourth is the
fifth is the
sixth is the
seventh is the
eighth is the
ninth is the
tenth is the

A MON AMI PIERRE LOUÏS

S A L O M E

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

S A L O M E

S A L O M E

INDEX

CHAPTER I. THE STATE OF THE COUNTRY

CHAPTER II. THE STATE OF THE COUNTRY

CHAPTER III. THE STATE OF THE COUNTRY

CHAPTER IV. THE STATE OF THE COUNTRY

CHAPTER V. THE STATE OF THE COUNTRY

CHAPTER VI. THE STATE OF THE COUNTRY

CHAPTER VII. THE STATE OF THE COUNTRY

CHAPTER VIII. THE STATE OF THE COUNTRY

CHAPTER IX. THE STATE OF THE COUNTRY

CHAPTER X. THE STATE OF THE COUNTRY

CHAPTER XI. THE STATE OF THE COUNTRY

CHAPTER XII. THE STATE OF THE COUNTRY

CHAPTER XIII. THE STATE OF THE COUNTRY

CHAPTER XIV. THE STATE OF THE COUNTRY

CHAPTER XV. THE STATE OF THE COUNTRY

CHAPTER XVI. THE STATE OF THE COUNTRY

CHAPTER XVII. THE STATE OF THE COUNTRY

CHAPTER XVIII. THE STATE OF THE COUNTRY

CHAPTER XIX. THE STATE OF THE COUNTRY

CHAPTER XX. THE STATE OF THE COUNTRY

P E R S O N A S

ERODUS ANTIPAS, Judejas Tetrarchs

JOHANAANS, praviets

JAUNS SIRIETS, sargu virsnieks

TIGELLINS, jauns romiets

KAPADOĶIETS

NUBIJIETS

PIRMAIS SARGU ZALDATS

OTRS SARGU ZALDATS

ERODIJAS PAŽS

JUDI UN NACARIEŠI

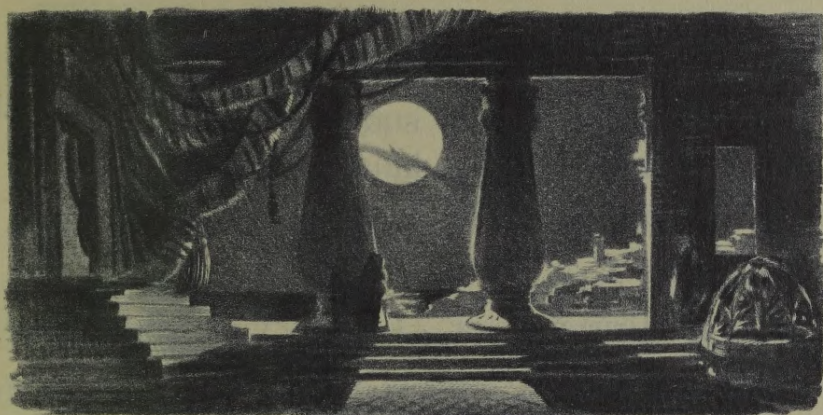
VERGS

NAAMANS, bende

ERODIJA, Tetrarcha sieva

SALOME, Erodijas meita

SALOMES VERDZENES

SKATUVE

Liela terase Erodus pītī; terase ir blakus ēdamzālei. Daži zaldati atspiedušies pie balstiem. Pa labi masīvas kāpnes; pa kreisi, dibena pusē, veca ūdens cisterna ar zaļas bronzas greznojumiem. Spoža mēnesnīca.

JAUNAIS SIRIETS

Cik skaista ir šonakt princese Salome!

ERODIJAS PAŽS

Paskaties uz mēneša ripas! Cik savādi tā izskatas. Kā kāda sieva, kas no kapa paceļas. Kā miruse sieva. Būtu jādomā, ka viņa apskatas pēc miroņiem.

JAUNAIS SIRIETS

Viņa izskatas ļoti savādi. Kā maza princese ar dzeltenu plīvuri un sudrabetām kājām. Kā maza princese, kuras kājas ir kā balti baloži. Būtu jādomā — viņa dejo.

ERODIJAS PAŽS

Kā nomiruse sieva. Lēnām viņa slīd prom.

[Troksnis no ēdamzāles.]

PIRMAIS ZALDATS

Kas tas par troksni! Vai tad tie ir meža zvēri, kas tur kauc?

OTRS ZALDATS

Tie ir judi. Tas viņu paradums. Viņi strīdas par savu reliģiju.

PIRMAIS ZALDATS

Kāpēc viņi strīdas par savu reliģiju?

OTRS ZALDATS

Es nezinu. Viņi to dara vienumēr. Varizeji, piemēram, saka, ka eņģeļi esot, un zaduceji apgalvo, ka viņu nemaz nav.

PIRMAIS ZALDATS

Man izliekas smieklīgi strīdēties par tādām lietām.

JAUNAIS SIRIETS

Cik skaista ir šovakar princese Salome!

ERODIJAS PAŽS

Tu vienumēr skaties uz viņas. Tu viņu par daudz aplūko. Tas ir bīstami, tā noskatīties uz kādu cilvēku. Var notikt kaut kas šausmīgs.

JAUNAIS SIRIETS

Viņa ir ļoti skaista šovakar.

PIRMAIS ZALDATS

Tetrarchs izskatas drūms.

OTRS ZALDATS

Jā, viņš ir drūms.

PIRMAIS ZALDATS

Viņš lūkojas uz kaut kā.

OTRS ZALDATS

Viņš skatas uz kāda.

PIRMAIS ZALDATS

Uz kā viņš skatas?

OTRS ZALDATS

Es nezinu.

JAUNAIS SIRIETS

Cik bāla ir princese! Es nekad neesmu viņu redzējis tik bālu. Viņa ir kā baltas rozes ēna sudraba spoguļī.

ERODIJAS PAŽS

Tev nevajaga uz viņas skatīties. Tu viņu par daudz ievēro.

PIRMAIS ZALDATS

Erodija piepildija Tetrarcha biķeri.

KAPADOĶIETS

Vai tā ir karaliene Erodija tur ar to pērļu galvas rotu un zili pūderētiem matiem?

PIRMAIS ZALDATS

Jā, tā ir Erodija, Tetrarcha sieva.

OTRS ZALDATS

Tetrarchs ļoti mīl vīnu. Viņam ir trejādi

vīni. Viens no Samotrakas salas, tas ir purpurats, kā cezara mantija.

KAPADOĶIETS

Es nekad neesmu cezaru redzējis.

OTRS ZALDATS

Otrs ir no Cipras un dzeltens kā zelts.

KAPADOĶIETS

Zeltu es ļoti mīlu.

OTRS ZALDATS

Un trešais ir Sicīlijas vīns. Sārts kā asinis.

NUBIJIETS

Manas zemes dievi ļoti mīlē asinis. Divreiz gadā mēs upurējam viņiem jaunekļus un jaunas meitenes: piecdesmit jaunekļus un piecdesmit meitenes. Bet man ir bailes, mēs dodam viņiem vienumēr par maz, jo tie ir ļoti nežēlīgi pret mums.

KAPADOĶIETS

Manā zemē vairs nava neviena dieva. Romieši tos ir izdzinuši. Daži runā, tie uzturoties

slepeni kalnos, bet es tam neticu. Trīs naktis es esmu bijis kalnos un visur viņus meklējis. Es nevarēju tos atrast un saucu tos vārdā, bet viņi nenāca. Viņi, droši vien, ir miruši.

PIRMAIS ZALDATS

Judi pielūdz kādu dievu, kurš ir neredzams.

KAPADOĶIETS

Es to nevaru saprast.

PIRMAIS ZALDATS

Patiesi, viņi tic tikai tām lietām, kuras neredzamas.

KAPADOĶIETS

Tas man izliekas pavisam smieklīgi.

JOHANAANA BALSS

Pēc manis nāks kāds, kas ir varenāks kā es. Es neesmu cienīgs viņam kurpju saites raisīt. Kad viņš nāks, gaviglēs visas tuksnešainas vietas. Viņas uzziedēs kā rozes. Aklo acis gaismu redzēs un kurlo ausis tiks atvērtas. Bērns rotaļosies pie pūķa alas un vedīs lauvu aiz viņa krēpēm.

OTRS ZALDATS

Saki, lai viņš cieš klusu. Vienumēr viņš runā tik smieklīgi.

PIRMAIS ZALDATS

Nē, nē, viņš ir svēts. Un ļoti lēnprātīgs. Katru dien', kad es viņam dodu ēdienu, viņš man pateicas.

KAPADOĶIETS

Kas viņš ir?

PIRMAIS ZALDATS

Praviets.

KAPADOĶIETS

Kā viņu sauc?

PIRMAIS ZALDATS

Johanaans.

KAPADOĶIETS

No kurienes viņš ir?

PIRMAIS ZALDATS

No tuksneša, kur viņš ir pārticis no siseņiem un meža bišu medus. Viņam bija drēbes no

kamieļu spalvām un ap gurniem ādas josta. Viņa izskats bija briesmīgs. Pulks ļaužu bija vienumēr ap viņu. Viņam bija arī mācekļi, kuri tam sekoja.

KAPADOĶIETS

Par ko viņš runā?

PIRMAIS ZALDATS

To nekad neviens nezina. Dažreiz viņš runā par lietām, kas iedveš bailes, bet to, ko viņš saka, nava iespējams saprast.

KAPADOĶIETS

Vai viņu var dabūt redzēt?

PIRMAIS ZALDATS

Nē, Tetrarchs to ir aizliedzis.

JAUNAIS SIRIETS

Princese aizsedz savu seju ar vēdekli. Viņas mazās baltās rokas plivinas kā baloži, kas pie sava būra laižas. Viņas ir kā balti tauriņi.

ERODIJAS PAŽS

Kāda tev daļa par to? Kāpēc tu viņu uz-

lūko? Tev nevajaga uz viņas skatīties... Var notikt kas briesmīgs.

KAPADOĶIETS [*uz cisternu rādīdams*]

Savāds cietums.

OTRS ZALDATS

Tā ir veca cisterna.

KAPADOĶIETS

Veca cisterna? Tā ir šausmu pilna vieta priekš dzīvošanas.

OTRS ZALDATS

Ak, nē! Tetrarcha brālis, piemēram, viņa vecākais brālis, karalienes Erodijas pirmais vīrs, mīta tur kā gūsteknis divpadsmit gadus. Un tomēr palika dzīvs. Pēc divpadsmit gadiem viņu vajadzēja nožņaugt.

KAPADOĶIETS

Nožņaugt? Kas to uzdrošinājās?

OTRS ZALDATS [*rāda uz bendi, milzīgu nēģeri*]

Tur tas, Naamans.

KAPADOĶIETS

Vai viņš nebaidījās?

OTRS ZALDATS

Nemaz. Tetrarchs aizsūtīja viņam gredzenu.

KAPADOĶIETS

Kādu gredzenu?

OTRS ZALDATS

Nāves gredzenu. Tad viņš vairs nebaidījās.

KAPADOĶIETS

Tomēr tas ir kas briesmīgs, karali nožņaupt.

PIRMAIS ZALDATS

Kā tā? Arī karaļiem ir tikai viens kakls, tāpat kā citiem cilvēkiem.

KAPADOĶIETS

Man tas izliekas šausmīgi.

JAUNAIS SIRIETS

Princese paceļas! Viņa aiziet no galda. Viņa ir ļoti uztraukta. Viņa nāk šurp. Jā, viņa nāk uz mums. Cik viņa ir bāla! Nekad es viņu neesmu redzējis tik bālu.

ERODIJAS PAŽS

Neskaties uz viņas. Es tevi lūdzu, neskaties uz viņas.

JAUNAIS SIRIETS

Viņa ir kā apmaldijies balodis... Viņa ir kā narcise, kas vējā dreb... Viņa ir kā sudraba zieds.

[*Uznāk SALOME*]

SALOME

Es negribu palikt. Es nevaru palikt. Kāpēc Tetrarchs uz manis bez mitēšanās skatas ar savām kurmjā acīm caur trīsošiem plakstiem? Tas ir savādi, ka manas mātes vīrs uz manis tā skatas. Es nezinu, ko tas lai nozīmē. Patiesībā — es to gluži labi zinu.

JAUNAIS SIRIETS

Jūs esiet atstājuši dzīras, princese?

SALOME

Cik salds te ir gaiss! Te es varu elpot. Tur iekšā sēd judi no Jeruzalemes, kuri strīdas par savām muļķīgām ierašām, un barbari, kuri dzer

un izlaista vīnu uz grīdas, un grieķi no Smirnas ar krāsotām acīm un vaigiem, ar sakrūzotiem matiem un pīlārveidīgām cirtām un klušošie, viltīgie eģiptieši ar gariem achatu nagiem un rūsas brūniem mēteļiem un brutālie, stīvie romieši ar savu nejēdzīgo valodu. Ak, kā es nīstu šos romiešus! Viņi ir rupji un prasti un izliekas citu priekšā par prinčiem.

JAUNAIS SIRIETS

Vai jūs negribiet sēdēt, princese?

ERODIJAS PAŽS

Kāpēc tu viņai to saki? Ak, notiks kas briesmīgs. Kāpēc tu skaties uz viņas?

SALOME

Cik labi ir redzēt mēnesi. Viņš ir kā sudraba zieds. Vēss un nevainības pilns. Kā jaunava. Jā, kā jaunavas daiļums. Protams, kā jaunava, kas ir tīra palikuse. Kas nekad nava vīriešiem atdevusies, kā citas dieves.

JOHANAANA BALSS

Skataties! tas Kungs ir klāt! Cilvēka dēls ir tuvu klāt! Centauri ir paslēpušies dzelmēs un

nimfas ir upes atstājušas un guļ apraktas zem
meža koku lapām.

SALOME

Kas tas bija, kas to runāja?

OTRS ZALDATS

Praviets, princese.

SALOME

Ā, praviets! Tas, no kura Tetrarchs baidas?

OTRS ZALDATS

Par to mēs nekā nezinam, princese. Tas,
kurš te runāja, bija praviets Johanaans.

JAUNAIS SIRIETS

Vai jūs nevēlētos, ka es lieku dot jūsu nes-
tuves. Nakts ir tik skaista dārzā.

SALOME

Viņš runā briesmīgas lietas par manu māti,
vai ne?

OTRS ZALDATS

Mēs nezinam, ko viņš runā, princese.

SALOME

Jā, viņš runā briesmīgas lietas par to.

[*Ienāk kāds vergs.*]

VERGS

Princese, Tetrarchs liek lūgt jūs atgriezties uz dzīrām.

SALOME

Es negribu atgriezties.

JAUNAIS SIRIETS

Piedodiet, princese, bet ja jūs neejiet, var notikt kas ļauns.

SALOME

Vai šis praviets ir vecs?

JAUNAIS SIRIETS

Princese, būtu labāk, ja jūs ietu dzīrās. Atļaujiet, ka es jūs pavadu.

SALOME

Vai praviets ir jau vecs?

PIRMAIS ZALDATS

Nē, princese, viņš ir gluži jauns.

OTRS ZALDATS

Skaidri to nevar zināt. Daži saka, viņš esot Elias.

SALOME

Kas ir Elias?

OTRS ZALDATS

Kāds sendienu praviets šai zemē, princese.

VERGS

Kādu atbildi lai es dodu Tetrarcham no princeses?

JOHANAANA BALSS

Nelīgsmo Palestīnas zeme, kad tā niedra, kas tevi sita, ir salauzta. Jo no čūskas sēklas celsies kāds pūķis un viņa dzimums aprīs putnus.

SALOME

Kāda dīvaina balss! Es gribētu ar viņu runāt.

PIRMAIS ZALDATS

Es neticu, ka tas būtu iespējams, princese. Tetrarchs negrib, ka kāds ar viņu runā. Viņš ir pat augstajam priesterim aizliedzis ar viņu runāt.

SALOME

Es vēlos ar viņu runāt.

PIRMAIS ZALDATS

Tas nav iespējams, princese.

SALOME

Es gribu ar viņu runāt.

JAUNAIS SIRIETS

Vai nebūtu labāk atkal atgriezties uz dzīrām?

SALOME

Izvediet ārā šo pravieti.

VERGS [*aiziet*]

PIRMAIS ZALDATS

To mēs nedrīkstam, princese.

SALOME [*pieiet pie cisternas un skatas uz leju*]

Cik tumšs ir tur apakšā! Tam vajaga būt briesmīgi, dzīvot tādā melnā alā. Tā ir kā kapa bedre. [*Uz zaldatiem*] Vai jūs nemaz nedzirdējāt? Izvediet ārā pravieti. Es vēlos viņu redzēt.

OTRS ZALDATS

Es jūs lūdzu, princese, neprasiet to no mums.

SALOME

Man laikam būs jāgaida, kamēr jums patiksies?

PIRMAIS ZALDATS

Princese, mūsu dzīvība pieder jums, bet mēs nevaram darīt to, ko jūs no mums prasiet. Un jums patiesi nevajadzētu to prasīt no mums.

SALOME [*mezdama skatu uz jaunā sirieša*]

Ā!

ERODIJAS PAŽS

Ak, kas te notiks? Es zinu, ka notiks kas briesmīgs.

SALOME [*tuvodamās jaunam siriem*]

Tu to darīsi manis dēļ, Narrabot, vai ne? Tu to priekš manis izdarīsi. Es gribētu viņu tikai redzēt, šo savādo pravieti. Ļaudis tik daudz runā par viņu. Es esmu bieži dzirdējuse, ka Tetrarchs par viņu runā. Es domāju, Tetrarcham

ir bailes no viņa. Vai tev arī ir bailes, Narrabot, tev arī?

JAUNAIS SIRIETS

Es nebaidos no viņa, princese, es ne no kā nebaidos. Bet Tetrarchs ir stingri noliedzis pacelt šīs akas vāku.

SALOME

Priekš manis tu to darīsi, Narrabot, un rītā, kad es manās nestuvēs došos gar elku pārdevējiem, caur pils vārtiem, es nometīšu priekš tevis vienu mazu puķi, mazu zaļu puķīti.

JAUNAIS SIRIETS

Es to nevaru, princese, es to nevaru.

SALOME [*smaidīdama*]

Tu to priekš manis darīsi, Narrabot. Tu zini, ka tu to darīsi priekš manis. Un rītā agri, kad es manās nestuvēs došos gar tiltu, kur pārdod elku bildes, caur muslina plīvuri es sūtīšu tev skatu, Narrabot, es paskatīšos uz tevis; var būt, es tev smaidīšu. Paskaties uz manis, Narrabot, paskaties uz manis. Ā! cik labi tu zini,

ir bailes no viņa. Vai tev arī ir bailes, Narrabot, tev arī?

JAUNAIS SIRIETS

Es nebaidos no viņa, princese, es ne no kā nebaidos. Bet Tetrarchs ir stingri noliedzis pacelt šīs akas vāku.

SALOME

Priekš manis tu to darīsi, Narrabot, un rītā, kad es manās nestuvēs došos gar elku pārdevējiem, caur pils vārtiem, es nometīšu priekš tevis vienu mazu puķi, mazu zaļu puķīti.

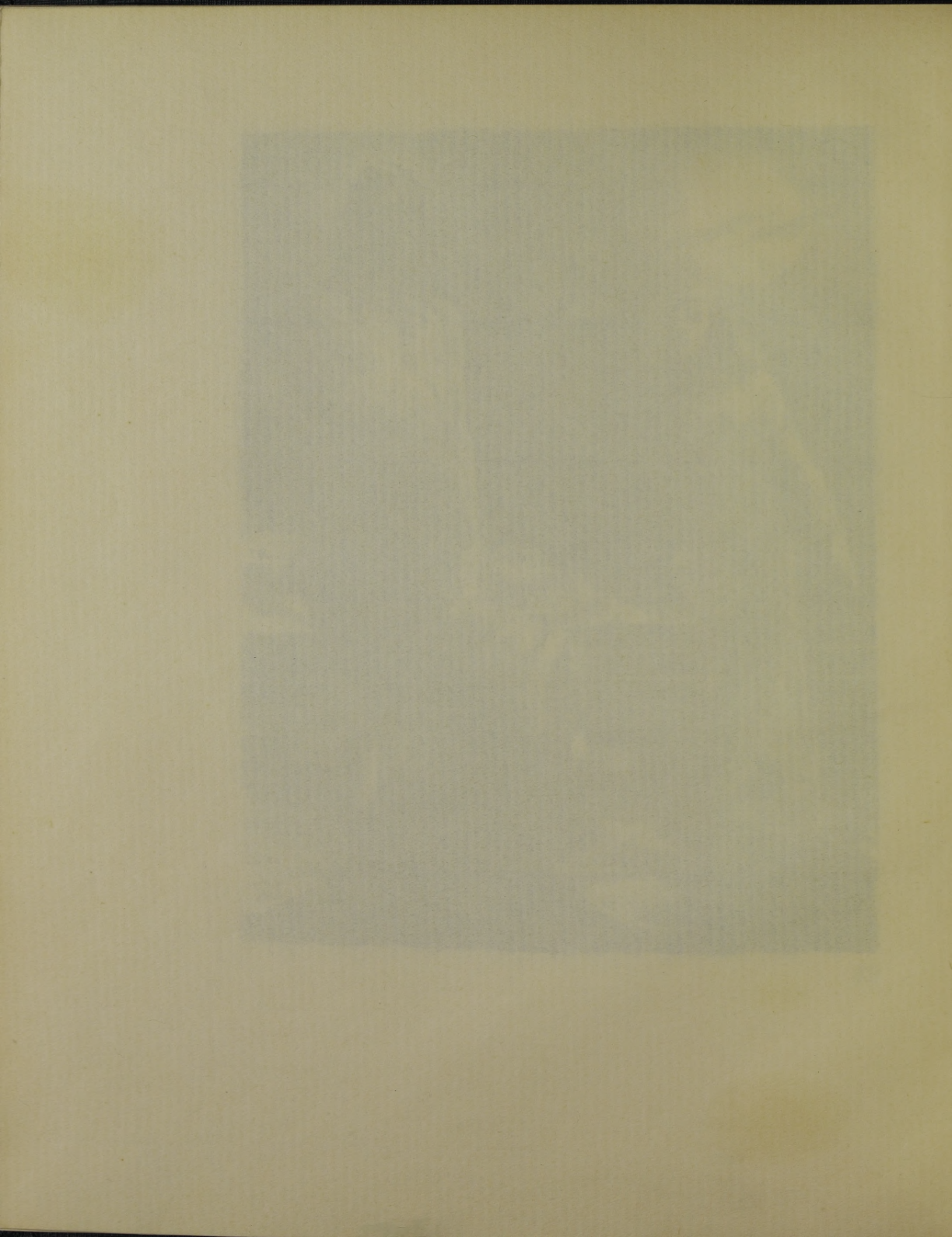
JAUNAIS SIRIETS

Es to nevaru, princese, es to nevaru.

SALOME [*smaididama*]

Tu to priekš manis darīsi, Narrabot. Tu zini, ka tu to darīsi priekš manis. Un rītā agri, kad es manās nestuvēs došos gar tiltu, kur pārdod elku bildes, caur muslīna plīvuri es sūtīšu tev skatu, Narrabot, es paskatīšos uz tevis; var būt, es tev smaidīšu. Paskaties uz manis, Narrabot, paskaties uz manis. Ā! cik labi tu zini,

ka tu darīsi to, ko es tev lūdzu. Kā tu to zini . . . Es zinu, tu darīsi to.

JAUNAIS SIRIETS [*dod zīmi trešajam zaldatam*]

Saki, lai praviets iznāk ārā . . . Princese Salome vēlas viņu redzēt.

SALOME

Ā!

ERODIJAS PAŽS

Cik savādi izskatas mēness! Kā mirušas sievas roka, kas grib uzvilkt pār sevi liķautu.

JAUNAIS SIRIETS

Jā, ļoti dīvaini. Kā maza princese, kurai acis kā dzintars. Caur muslina mākoņiem smaida viņa vaigs, kā maza princese.

[*PRAVIETS nāk no cisternas. Salome skatas uz viņu un lēnam atraujas.*]

JOHANAANS

Kur ir tas, kā kauss tagad ir pārpilns ar noziegumiem? Kur ir tas, kurš reiz visas tautas priekšā mirs savā sudraba mantijā? Sakiet,

lai viņš nāk šurp un lai dzird tā balsi, kurš
ir sludinājis tuksnešos un karaļu namos.

SALOME

Par ko viņš runā?

JAUNAIS SIRIETS

Neviens to nevar pateikt, princese.

JOHANAANS

Kur ir tā, kura ir stāvējuse pret greznotām
vīriešu bildēm, pret raibi krāsotām kaldiešu
bildēm un padevusies acu kāribai un sūtņus
ir sūtījuse uz Kaldiešu zemi?

SALOME

Viņš runā par manu māti.

JAUNAIS SIRIETS

Ak nē, princese.

SALOME

Jā, viņš runā par manu māti.

JOHANAANS

Kur ir tā, kas átdevusies asiriešu virsniekiem,
tiem ar ieroču jostām un raibiem kroņiem uz

galvas? Kur ir tā kas atdevusies ir jaunajiem eģiptiešiem, kuri ir greznoti smalkos audumos un hiacintos, ar zelta bruņām un sudraba galvas cepurēm un milžu miesām? Ejiet, liekat viņai piecelties no negantības gultas, no asins grēka gultas, lai viņa dzird tā vārdus, kas sataisa tam Kungam ceļu un lai tā nožēlo savus grēkus. Un ja viņa vēl nenožēlo, bet apcietina savu sirdi grēkos, lai viņa nāk šurp, jo tā Kunga roka ir pacelta uz atmaksu.

SALOME

Ak, viņš ir briesmīgs, viņš ir tiešām briesmīgs!

JAUNAIS SIRIETS

Nepalieciet še, princese, es jūs lūdzu.

SALOME

Visbriesmīgākās ir viņa acis. Viņas ir kā ar lāpu iededzināti melni caurumi siriešu tepiķī. Viņas ir kā melnas alas, kurās pūķi dzīvo, melnas Eģiptes alas, kur mājo pūķi. Tās ir kā melni ezeri, iz kuriem mirdz dīvainā mēnes-

nīca . . . Vai jūs domājiet, ka viņš runās vēl reiz?

JAUNAIS SIRIETS

Nepalieciet še, princese. Es ļoti lūdzu, nepalieciet še.

SALOME

Cik viņš ir noliesējis! Viņš ir kā tieva zilonkaula figura. Viņš ir kā tēls no sudraba. Zinams, viņš ir šķīsts kā mēness. Viņš ir kā mēnešstars sudrabā. Viņa miesa gan ir ļoti vēsa, vēsa kā zilonkauls . . . Es gribētu viņu tuvāk aplūkot.

JAUNAIS SIRIETS

Nē, nē, princese.

SALOME

Man vajaga viņu tuvāk aplūkot.

JAUNAIS SIRIETS

Princese! Princese!

JOHANAANS

Kas ir šī sieva, kura uz manis skatas. Es

negribu, ka viņa uz manis skatas. Kāpēc tā mani aplūko ar savām zelta acīm zem plūstošiem skropstiem? Es nezinu, kas viņa ir. Es negribu zināt, kas viņa ir. Sakiet, lai viņa iet prom. Es ar viņu negribu runāt.

SALOME

Es esmu Salome, Erodiņas meita, Judejas princese.

JOHANAANS

Nost, Babeles meita! Nenāc tam Kunga izredzētam tuvumā! Tava māte ir piepildījuse zemi ar savu kāribu vīnu, un viņas grēku pārmērs brēc uz Dievu.

SALOME

Runā vēl, Johanaan. Tava balss skan manās ausīs kā muzika.

JAUNAIS SIRIETS

Princese! Princese! Princese!

SALOME

Runā vēl! Runā vēl, Johanaan, un saki, ko man būs darīt.

JOHANAANS

Sodomas meita, nenāc man tuvumā. Apsedz labāk savu vaigu ar plīvuri un kaisi pelnus uz savas galvas un ej tuksnesī un meklē to cilvēka Dēlu.

SALOME

Kas ir tas cilvēka dēls, Johanaan? Vai viņš ir skaists kā tu, Johanaan?

JOHANAANS

Atkāpies no manis! Es dzirdu nāves eņģeļa spārnu šalku pili.

JAUNAIS SIRIETS

Princese, es lūdzu, ej iekšā.

JOHANAANS

Mana Kunga un Dieva eņģeli, ko tu meklē te ar tavu zobenu? Kā meklē tu šai pili? Tā diena, kurš mirs sudraba mantijā, vēl nava nākuse.

SALOME

Johanaan!

JOHANAANS

Kas te runā?

SALOME

Es esmu iemīlējusēs tavā miesā, Johanaan!
Tava miesa ir balta kā lauku liljas, kuras nekad sirpis nava aizticis. Tava miesa ir balta kā sniegs, kas guļ uz Judejas kalniem un noplūst ielejās. Rozes Arabijas karalienes dārzos nava tik baltas, kā tava miesa. Ne Arabijas karalienes dārzu rozes, ne smarždārzu rozes, ne norieta soļi, kad tas uz lapām nolaižas, ne mēnesnīcas krūtis, kad tā uz jūras guļ... Nekas pasaulē nava tik balts kā tava miesa. Ļauj man viņu aizkārt, tavu miesu!

JOHANAANS

Nost, Bābeles meita! Caur sievieti pasaulē nāca ļaunums. Nerunā ar mani. Es negribu tevi dzirdēt. Es klausos tikai uz Kunga mana Dieva balsi.

SALOME

Tava miesa ir nejauka. Viņa ir kā kāda spītīgā miesa. Viņa ir kā izbalināta siena, kurā

odzes slēpjas, kā balināta siena, kurā skarpi-
ons ir savu ligzdu taisījis. Viņa ir kā balināts
kaps pilns ar visādu riebumu. Tava miesa ir rie-
bīga, viņa ir nejauka. Es esmu iemīlējusies ta-
vos matos, Johanaan. Tavi mati ir kā vīna ķe-
kari, kā melnu ķekaru mezgls, kas karājas pie
Edomitijas vīna kokiem. Tavi mati ir kā Li-
banu ciedras, kā lielās ciedras Libanos, kuras
dod slēptuvi lauvām un laupītājiem, kad tie
dienu grib slēpties. Garās, melnās naktis, kad
mēness savu vaigu apslēpj un kad zvaigznēm
baigi tiek, nav tik melnas kā tavi mati. Klu-
sums, kas mežā mājo, nava tik melns. Nekas
pasaulē nava tik melns, kā tavi mati!

JOHANAANS

Nost, Sodomas meita! Neaizskar manis. Ne-
apgāni mana Kunga un Dieva templi!

SALOME

Tavi mati ir riebīgi. Viņi ir pilni putekļu un
netīrības. Tie ir kā ērkšķu vainags uz tavas
galvas. Tie ir kā čūsku grīste ap tavu kaklu
aptīti. Es nemīlu tavus matus... Tavu muti es

vēlos, Johanaan. Tava mute ir sarkana lenta ap zilonķaula torni. Viņa ir kā granatābols, kuru pāršķēlis zilonķaula nazis. Granatāboļu ziedi, kuri aug Tirus dārzos un kuri ir kvēlāki par rozēm, nava tik sārti. Sarkanās trompetu fanfares, kas pavēsta karaļu tuvošanos, un no kurām ienaidnieki sadreb, nava tik sarkanas. Tava mute ir sārtāka kā to kājas, kuri vīna ķekarus min. Viņa ir sārtāka par baložu kājām, kuri tempļos dzīvo un no priesteriem saņem savu barību. Viņa ir sarkanāka kā tā kājas, kas no meža nāk, kur viņš lauvu nokāvis un zeltkrāsaino tīgeri redzējis. Tava mute ir kā koraļu zars, kuru zvejnieki ir atraduši jūras krēslibā, kā koraļi, kurus tie karaļiem nolēmuši!... Viņa ir purpurs, kuru moabieši atrod Moabas raktuvēs, kā purpurs, ko karaļi no viņiem dabū. Viņa ir kā persiešu karaļa līksts, kas ir ar purpuru krāsota un ar koraļiem greznota. Nekas pasaulē nava tik sārts kā tava mute. Ļauj man viņu skūpstīt, tavu muti.

JOHANAANS

Nekad, Babeles meita! Sodomas meita! Nekad!

SALOME

Es gribu tavu muti skūpstīt, Johanaan. Es gribu tavu muti skūpstīt.

JAUNAIS SIRIETS

Princese, princese, kas esi kā miru dārzs, kas visu baložu balodis esi, neskaties uz šī cilvēka, neskaties uz viņa. Nesaki tādus vārdus viņam. Es to nevaru panest. Princese, nerunā par tādām lietām.

SALOME

Es gribu skūpstīt tavu muti, Johanaan.

JAUNAIS SIRIETS

Ā! [*Viņš nonāvē sevi un nokrīt starp Salomi un Johaanu.*]

ERODIJAS PAŽS

Jaunais siriets ir sevi nonāvējis. Jaunais virsnieks ir sevi nokāvis. Tas, kurš bija mans draugs, ir sevi nonāvējis. Es dāvāju viņam mazu trauciņu ar nardus elju un sudraba auskarus, un nu viņš sevi ir nonāvējis. Ak, vai viņš neteica, ka notiks kaut kas ļauns? Es arī

to teicu, un nu tas ir noticis. Es gan zināju, ka mēness meklē mirušus, bet es nezināju, ka viņš bija tas meklētais. Ak, kādēļ es nepaslēpu viņu no mēneša! Ja es viņu būtu kādā alā paslēpis, tad tas nebūtu viņa redzējis.

PIRMAIS ZALDATS

Princese, jaunais siriets ir sevi nonāvējis.

SALOME

Ļauj man tavu muti skūpstīt, Johanaan!

JOHANAANS

Vai tev nav baigi, Erodijas meita? Vai es netiku tev teicis, ka esmu dzirdējis pili nāves eņģeļa spārnu plīvu un vai viņš nava klāt, šis nāves eņģelis?

SALOME

Ļauj man tavu muti skūpstīt.

JOHANAANS

Ir tikai viens cilveks, kas tevi var glābt, tu nešķīstības meita. Tas ir tas, par kuru es runāju. Viņš ir mazā laiviņā uz Galilejas ezera un runā uz saviem mācekļiem. Meties ceļos uz

krasta, piesauc viņu un sauc to vārdā. Ja viņš pie tevis nāk — un viņš nāk pie visiem, kuri to piesauc — tad noliecies pie viņa kājām, lai viņš piedod tavus grēkus.

SALOME

Ļauj man tavu muti skūpstīt!

JOHANAANS

Esi nolādēta, tu bezgodīgās mātes meita, esi nolādēta!

SALOME

Es gribu tavu muti skūpstīt, Johanaan!

JOHANAANS

Es negribu uz tevis skatīties. Tu esi nolādēta, Salome, tu esi nolādēta! [*Viņš nokāpj cisternā.*]

SALOME

Es gribu tavu muti skūpstīt, Johanaan, es gribu tavu muti skūpstīt!...

PIRMAIS ZALDATS

Mums ir jāaiznes liķis citā vietā. Tetrarchs

nevar ciest mirušus, izņemot tos, kurus viņš pats ir nokāvis.

ERODIJAS PAŽS

Viņš bija mans brālis, viņš bija man tuvāks kā brālis. Es devu viņam mazu nardus trauciņu un achata gredzenu, kuru viņš vienumēr klāt nēsāja. Vakaros mēs bieži gājām gar upi pastaigāties un zem mandeļu kokiem un viņš man labprāt stāstīja par savu dzimteni. Viņš arvien runāja ļoti klusi. Viņa balss skaņa bija kā fleitas skaņa, kā kad kāds uz fleitas spēlētu. Viņam darija lielu prieku arī tas, ka viņš varēja upē savu tēlu aplūkot. Es viņam bieži to pārmetu.

OTRS ZALDATS

Tev ir taisnība, mums vajaga paslēpt liķi. Tetrarchs to nedrīkst redzēt.

PIRMAIS ZALDATS

Tetrarchs nenāks šurp. Viņš nekad nenāk uz terases. Viņam ir par daudz bailes no pravieša.

[*Uznāk ERODUS, ERODIJA un viss galms.*]

ERODUS

Kur ir Salome, kur ir princese? Kāpēc viņa nenāca atpakaļ dzīrās, kā es to viņai pavēlēju? Ā, te viņa ir!

ERODIJA

Tev nevajaga uz viņas skatīties! Pastāvīgi tu viņu uzlūko!

ERODUS

Kas tas par mēnesi šonakt! Pie viņa ir kaut kas savāds. Vai tas nav brīnišķīgi? Viņš izskatas kā ārprātīga sieva, ārprātīga sieva, kura visur meklē mīlākos. Un ir kaila, pavisam kaila. Mākoņi grib apsegt viņas kailumu, bet sieva to neļauj. Viņš nostājas kails pie debesīm kā piedzēruse sieva, kas caur mākoņiem streipuļo. Zinams, ka viņa meklē mīlākos. Vai viņš neizskatas kā piedzēruse sieva? Šodien mēnesī ir kā kāda ārprātīga sieva, vai ne?

ERODIJA

Nē, mēness ir mēness, kādam tam jābūt, tas ir viss. Iesim iekšā. Mums te nekā nevajaga.

ERODUS

Es gribu palikt šeit! Manase, paklāj te tepiņus! Iededziniet lāpas! Iznesiet ziloņkaula galdus un jaspis galdus! Gaiss te ir salds. Es gribu vēl dzert vīnu ar maniem viesiem. Mums vajaga cezara sūtņam rādīt visu cienību.

ERODIJA

Ne viņa dēļ tu gribi palikt.

ERODUS

Ja gan. Gaiss te ir ļoti salds. Nāc, Erodija, mūsu viesi mūs gaida. Ā, es esmu paslīdējis! Es esmu asinīs iekāpis! Tā ir ļauna zīme, tā ir ļoti ļauna zīme. Kāpēc te ir asinis? ... Un šis mironis? Kāpēc te ir mironis? Vai jūs domājat, ka es esmu Eģiptes karalis, kurš saviem viesiem nevienas dzīras nesarīko, bez kā nerādītu tiem miroņus? Kas ir šis mirušais? Es negribu uz viņa skatīties.

PIRMAIS ZALDATS

Kungs, tas ir mūsu virsnieks. Tas ir jaunais siriets, kuru jūs priekš trim dienām iecēlāt par miesas sargu virsnieku.

ERODUS

Es neesmu devis pavēli, lai viņu nokauj.

PIRMAIS ZALDATS

Viņš ir pats sevi nonāvējis, kungs.

ERODUS

Kādēļ? Es viņu iecēlu par manu miesas sargu virsnieku.

OTRS ZALDATS

Mēs nezinam, kungs, kādēļ. Bet viņš sevi nonāvēja ar savu roku.

ERODUS

Tas man izliekas savādi. Es domāju, ka tikai romiešu filozofi paši sevi nonāvē. Tigellin, vai nav tiesa, ka Romā filozofi paši sevi nonāvē?

TIGELLINS

Tur ir daži, kas paši sevi nonāvē. Tie ir stoīķi. Stoīķi ir neizglītoti ļaudis. Smieklīgi ļaudis. Es no savas puses turu viņus par pavisam smieklīgiem.

ERODUS

Es arī. Tas ir smieklīgi, pašam sevi nonāvēt.

TIGELLINS

Visa Roma par viņiem smejas. Ķeizars ir par viņiem uzrakstījis satiru. Tā tiek visur priekšā lasīta.

ERODUS

Ah! Viņš ir satiru par tiem uzrakstījis? Cezars ir apbrīnojams. Viņš visu var . . . Ir savādi, ka jaunais siriets sevi nonāvējis. Man ir žēl, ka viņš sevi nonāvējis. Man ir ļoti žēl. Jo viņam bija skaists izskats. Viņš bija ļoti skaists. Viņam bija ilgu pilnas acis. Es atminos, es redzēju viņa ilgu pilnās acis, kad viņš Salomi uzlūkoja. Tiešām, es domāju, ka viņš par daudz skatas uz viņas.

ERODIJA

Ir vēl citi, kuri par daudz uz viņas skatas.

ERODUS

Viņa tēvs bija karalis. Es izdzinu to no viņa valsts. Un viņa māti, kas bija karaliene, tu, Erodijs, padarīji par verdzeni. Viņš, tā sakot, bija

mans viesis un tāpēc es iecēlu to par manu virsnieku. Man ir žēl, ka viņš miris. He! Kāpēc jūs esiet liķi te atstājuši? Viņu vajaga aiznest. Es negribu viņu redzēt — prom ar to! [*Liķi aiznes.*] Te ir auksts. Velk vējs. Vai nevelk vējs?

ERODIJA

Nē, vējs nevelk.

ERODUS

Es saku, velk vējs un gaisā es dzirdu kaut ko, kā spārnu švīkstoņu, milzīgu spārnu švīkstoņu. Vai jūs to nedzirdiet?

ERODIJA

Es nekā nedzirdu.

ERODUS

Tagad es to vairs nedzirdu. Bet es dzirdēju. Tā bija vēja pūsma. Tas ir garām. Klau, nu es to atkal dzirdu. Vai jūs nedzirdiet? Tas ir taisni kā spārnu švīkstoņa.

ERODIJA

Es tev saku, ka tas nav nekas. Tu esi slims. Iesim iekšā.

ERODUS

Es neesmu slimš. Bet tava meita ir nāvīgi slimā. Nekad es viņu neesmu redzējis tik bālu.

ERODIJA

Es jau tev teicu, tev nevajaga uz viņas skatīties.

ERODUS

Ielejiet man vīnu! [*Tiek atnests vīns.*] Salome, nāc, dzer vīnu ar mani. Man te ir dārgs vīns. Pats cezars man to ir atsūtījis. Mērc tur savas mazās sarkanās lūpas, tad es tukšošu šo biķeri.

SALOME

Man neslāpst, Tetrarch.

ERODUS

Vai tu dzirdi, ko viņa man atbild, šī tava meita?

ERODIJA

Viņai ir taisnība. Kāpēc tu vienmēr tik stīvi skaties uz viņas.

ERODUS

Dodiet ienākušos augļus. [*Augļi tiek uznesti.*]

Nāc, Salome, ēd ar mani šos augļus. Man tik ļoti patik tavu mazo zobu zīmes auglī. Nokod tikai mazu drusku no šī augļa un tad es apēdišu visu atlikušo.

SALOME

Es neesmu izsalkuse, Tetrarch.

ERODUS [*uz Erodiju*]

Tu redzi, kā tu savu meitu esi audzinājuse.

ERODIJA

Mana meita un es esam no karaļu kārtas. Bet tu zini, tavs tēvs bija kamieļu dzinējs. Tavs tēvs bija bez tam zaglis un laupītājs!

ERODUS

Tu melo!

ERODIJA

Tu labi zini, ka tas ir taisnība.

ERODUS

Salome, nāc sēdies pie manis. Tev vajaga sēdēt uz tavas mātes troņa.

SALOME

Es neesmu piekususe, Tetrarch.

ERODIJA

Tu redzi, cik cienības viņai pret tevi.

ERODUS

Dodiet man. — Ko es gan vēlējos? Es esmu aizmirsis. Ā! Ā! Es atminos.

JOHANAANA BALSS

Redzi, tas laiks ir nācis! Ko es papriekšsludināju, tas notiek. Tā diena, par kuru es runāju, ir klāt!

ERODIJA

Pavēli viņam klusēt. Es negribu dzirdēt viņa balsi. Šis cilvēks nemitīgi mani lamā.

ERODUS

Viņš nekā neteica par tevi. Bez tam, viņš ir ļoti liels praviets.

ERODIJA

Es praviešiem neticu. Vai var kāds pateikt, kas nākotnē notiks? Neviens to nezina. Bez tam

viņš mani nemitīgi lamā. Bet man liekas, tev ir bailes no viņa. Es labi zinu, ka tev ir bailes no viņa.

ERODUS

Man nav nemaz bailes no viņa. Es ne no kā nebaidos.

ERODIJA

Es saku, tev ir bailes no viņa. Ja tev nava bailes no viņa, kāpēc tad tu neizdodi to judiem, kuri kopš sešiem mēnešiem jau brēc pēc viņa?

KĀDS JUDS

Patiesi, kungs, būtu labāk viņu nodot mūsu rokās.

ERODUS

Diezgan par to. Mana atbilde jums jau ir dota. Es nedošu viņu jūsu rokās. Viņš ir svēts cilvēks. Viņš ir cilvēks, kas Dievu redzējis.

JUDS

Tas nevar būt. No pravieša Elias laikiem neviens nava Dievu redzējis. Viņš bija pēdīgais, kas Dievu redzējis vaigu vaigā. Mūsu dienās

Dievs neparādas. Dievs apslēpjas. Tāpēc liela nelaime ir nākuse pār visu zemi.

OTRS JUDS

Patiesībā neviens nezina, vai Elias tiešām Dievu ir redzējis. Var būt, tā bija tikai Dieva ēna, ko viņš ir redzējis.

TREŠAIS JUDS

Dievs nekad nava apslēpies. Viņš parādas visos laikos un visās vietās. Dievs ir ļaunā tāpat kā labā.

CETURTAIS JUDS

Tevis nevajadzēja to teikt. Tā ir bīstama mācība. Šī mācība nāk no Aleksandrijas, kur grieķu filozofija tiek mācīta. Un grieķi ir pagani. Viņi nava pat apgraizīti.

PIEKTAIS JUDS

Neviens nevar pateikt, kā Dievs darbojas. Viņa ceļi ir ļoti tumši. Var būt, ka lietas, kuras mēs saucam par ļaunām, ir labas un lietas, kuras saucam par labām, ir ļaunas. Mēs nekā nezīnam. Mēs varam locīt tikai mūsu galvu un

mūsu gribu, jo Dievs ir ļoti stiprs. Viņš salauž stipro tāpat kā vājo, jo priekš viņa tie abi vienlīdzīgi.

PIRMAIS JUDS

Tu runā patiesību. Varbūt Dievs ir briesmīgs. Viņš satriec stipro un vājo, kā tiek satriekti graudi piestā. Bet kas uz šo cilvēku attiecas, tas nekad Dieva nava redzējis. No pravieša Elias laikiem neviens Dieva nav redzējis.

ERODIJA

Sakiet, lai viņi paliek klusu. Man tas ir apnicis!

ERODUS

Es tomēr esmu dzirdējis, Johanaans patiesi esot jūsu praviets Elias.

JUDS

Tas nevar būt. No pravieša Elias laikiem ir pagājuši vairāk kā trīssimts gadi.

ERODUS

Daži saka, šis cilvēks esot praviets Elias.

NACARIETS

Es droši zinu, ka viņš ir praviets Elias.

JUDS

Nekādā ziņā; viņš nava praviets Elias.

JOHANAANA BALSS

Redzi, tā Kunga diena ir tuvu klāt un uz kalniem es dzirdu tā soļus, kurš būs pasaules atpestītājs.

TIGELLINS

Tas ir viens no cezara tituļiem.

ERODUS

Bet cezars nenāks uz Judeju. Vēl vakar es saņēmu vēstules no Romas. Tur nekas par to nebija minēts. Un jūs, Tigellin, jūs bijāt tak ziemu Romā. Jūs par to nekā neesiet dzirdējuši?

TIGELLINS

Es nekā par to neesmu dzirdējis, kungs. Es gribēju tikai paskaidrot to tituli. Tas ir viens no cezara tituļiem.

ERODUS

Bet cezars nevar nākt. Viņš ļoti tiek mocīts no ģikts. Saka, ka viņa kājas esot kā zilonim. Arī politiski apstākļi krīt svarā. Kas Romu atstāj, ir Romu zaudējis. Viņš nenāks. Kaut gan cezars ir kungs un var nākt, ja viņam tas labpatīk. Tomēr es domāju, viņš nenāks.

PIRMAIS NACARIETS

Tie vārdi, kungs, ko praviets teica, neattiecas uz cezaru.

ERODUS

Ko? Neattiecas uz cezaru?

PIRMAIS NACARIETS

Nē, kungs.

ERODUS

Uz ko tad viņi attiecas?

PIRMAIS NACARIETS

Uz Mesiju, kas ir nācis.

JUDS

Mesijas nava nācis.

PIRMAIS NACARIETS

Viņš ir nācis un jau dara brīnumdarbus.

ERODIJA

Oho! Brīnumus! Es neticu brīnumiem. Es esmu viņus par daudz redzējuse. [*Uz pažu*] Manu vēdekli.

PIRMAIS NACARIETS

Tas cilvēks patiesi dara brīnumus. Piemēram, kādās kāzās, kuras notika mazā pilsētiņā Galilejā, viņš ir pārvērtis ūdeni par vīnu. Uzticami ļaudis, kuri tur bijuši klāt, man to stāstīja. Tālāk viņš ir dziedinājis divus spitālīgus, kuri pie Kapernaumas vārtiem sēdēja, vienkārši tos aizskārdams ar savu roku.

OTRS NACARIETS

Nē, Kapernaumā viņš ir dziedinājis divus aklus.

PIRMAIS NACARIETS

Nē, tie bija spitālīgi. Bet viņš ir dziedinājis arī aklus un viņš ir redzēts uz kāda kalna sarunās ar eņģeļiem.

SADUCEJS

Enģeļu nav.

VARIZEJS

Enģeļi ir, bet es neticu, ka tas cilvēks ar viņiem ir runājis.

PIRMAIS NACARIETS

Liels ļaužu pulks ir redzējis, ka viņš ar enģeļiem sarunājies.

ERODIJA

Cik šie cilvēki man ir apnikuši! Viņi ir smieklīgi! Visi no vietas viņi ir smieklīgi. [*Uz pažu*] Nu, kur ir mans vēdekli? [*Pažs dod viņai vēdekli.*] Tu izskaties kā sapņotājs. Tev nevajaga sapņot. Tikai slimi cilvēki sapņo. [*Viņa sit pažam ar savu vēdekli.*]

OTRS NACARIETS

Tad tālāk ir noticis brīnums ar Jairus meitu.

PIRMAIS NACARIETS

Jā gan, tas ir tiesa. Neviens to nevar noliegt.

ERODIJA

Šie ļaudis ir traki. Viņi ir par ilgi mēnesī skatījušies. Saki, lai viņi paliek klusu!

ERODUS

Kas tas ir par brīnumu ar Jairus meitu?

PIRMAIS NACARIETS

Jairus meita bija miruse. Tas cilvēks viņu uzmodināja no nāves.

ERODUS

Ko! Viņš uzmodina cilvēkus no nāves?

PIRMAIS NACARIETS

Jā gan, kungs, viņš uzmodina mirušus.

ERODUS

Es negribu, ka viņš to dara. Es aizliedzu viņam to darīt. Es neatļauju nevienam mirušus uzmodināt. To cilvēku vajaga uzmeklēt un viņam vajaga teikt, ka es tam aizliedzu mirušus uzmodināt. Kur tas cilvēks tagad atrodas?

OTRS NACARIETS

Viņš ir visur, kungs, bet viņu atrast ir grūti.

PIRMAIS NACARIETS

Runā, ka viņš tagad esot Zamarijā.

JUDS

Ir skaidri redzams, ka tas nava Mesijas, ja viņš ir Zamarijā. Ne pie zamariešiem ies Mesijas. Zamarieši ir nolādēti. Viņi neupurē dievnamā.

OTRS NACARIETS

Priekš pāris dienām viņš atstāja Zamariju. Es domāju, acumirkli viņš ir Jeruzalemes tuvumā.

PIRMAIS NACARIETS

Nē, tur viņa nav. Es nupat nāku no Jeruzalemes. Kopš diviem mēnešiem tiem nava nekādas vēsts par viņu.

ERODUS

Tas neko nenozīmē! Viņu vajaga atrast un viņam vajaga teikt: tā saka karals Erodus: „Es negribu, ka tu uzmodini mirušus!“ — Ūdeni pārvērst par vīnu, spītāligus un aklus dziedināt... tādas lietas viņš var darīt, ja viņš grib. Pret

to es nekā nesaku. Patiesībā es to turu par labu darbu, spītālīgus dziedināt. Bet neviens lai nemodina mirušus. Tas būtu briesmīgi, ja mirušie nāktu atpakaļ.

JOHANAANA BALSS

Ak šī kārību pilnā sieva! Šī mauka! Ak šī Babeles meita ar zeltacīm un viņas drebošiem acu plakstiem! Tā saka tas Kungs mūsu Dievs: pulks ļaužu salasīsies pret viņu. Un viņi ņems akmeņus un nomētās to.

ERODIJA

Pavēli viņam klusēt!

JOHANAANA BALSS

Kara virsnieki izdurs viņai cauri savus zobenus, viņi to saberzīs ar savām bruņām.

ERODIJA

Patiesi, tas ir negēlīgi!

JOHANAANA BALSS

Tā gribu es izdeldēt visus kauna darbus no zemes virsus un lai visas sievas mācas neiet pa saviem netikumu ceļiem!

ERODIJA

Tu dzirdi, ko viņš par mani saka? Tu ļauji, lai viņš lamā to, kura ir tava sieva!

ERODUS

Viņš netika minējis tavu vārdu.

ERODIJA

Tas neko negroza. Tu zini labi, ka es tā esmu, kuru viņš grib izsmiet. Un es esmu tava sieva — vai ne?

ERODUS

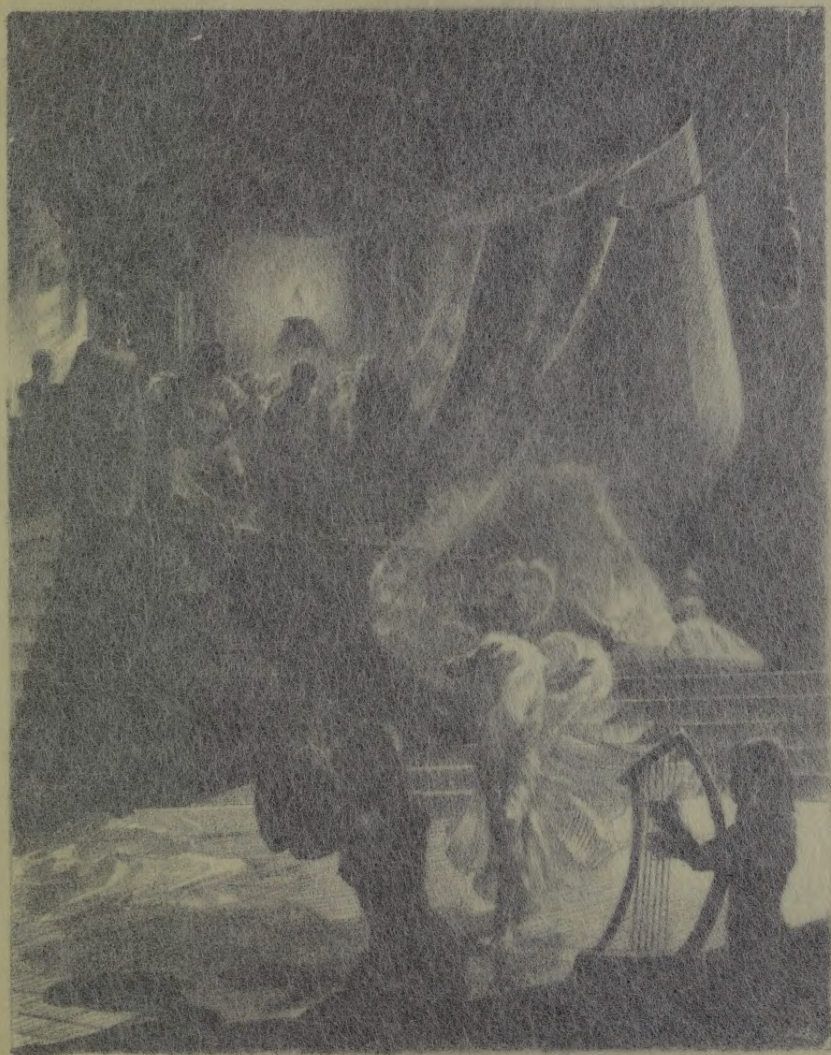
Patiesi, dārgā un augstdzimusē Erodija, tu esi mana sieva un agrāk tu biji mana brāļa sieva.

ERODIJA

Un tu izrāvi mani no viņa rokām.

ERODUS

Patiesībā, es biju stiprāks par viņu... Bet nerunāsim par to. Es nevēlos par to runāt. Ir tikai runa par tiem briesmu pilniem vārdiem, kurus teica praviets. Šie vārdi nozīmē, ka notiks kas ļauns. Nerunāsim par to. Augstdzimusē

ERODIJA

Tu dzirdi, ko viņš par mani saka? Tu ļauji, lai viņš lamā to, kura ir tava sieva!

ERODUS

Viņš netika minējis tavu vārdu.

ERODIJA

Tas neko negroza. Tu zini labi, ka es tā esmu, kuru viņš grib izsmiet. Un es esmu tava sieva — vai ne?

ERODUS

Patiesi, dārgā un augstdzimusē Erodija, tu esi mana sieva un agrāk tu biji mana brāļa sieva.

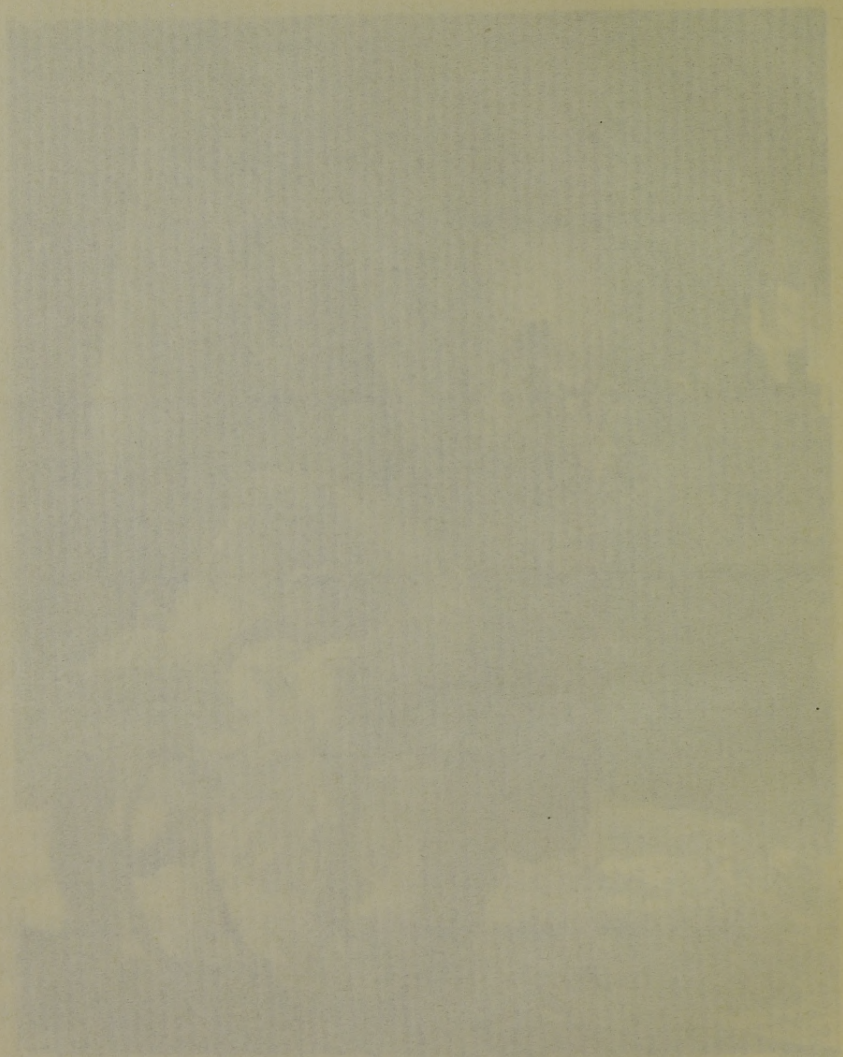
ERODIJA

Un tu izrāvi mani no viņa rokām.

ERODUS

Patiesībā, es biju stiprāks par viņu... Bet nerunāsim par to. Es nevēlos par to runāt. Ir tikai runā par tiem briesmu pilniem vārdiem, kurus teica praviets. Šie vārdi nozīmē, ka notiks kas jauns. Nerunāsim par to. Augstdzimusē

Erodiņa, mēs neesam uzmanīgi pret mūsu viesiem. Pildi manu glāzi, mīlotā. He! pildiet lielos sudraba biķerus un lielos stikla biķerus ar vīnu. Es gribu uzdzert cezaram. Te ir romieši, mums vajaga dzert uz cezara veselību!

VISI

Cezaram! Cezaram!

ERODUS

Vai tu neredzi, cik bāla ir tava meita?

ERODIJA

Kāda tev daļa, vai viņa ir bāla, vai ne?

ERODUS

Nekad es viņu neesmu redzējis tik bālu.

ERODIJA

Tev nevajaga uz viņas skatīties.

JOHANAANA BALSS

Nāks diena, kurā saule paliks tumša kā melns lakats un mēness kļūs kā asinis un debess zvaigznes kritīs uz zemi kā negatavas vīģes no vīģu koka un zemes karaļi nodrebēs.

ERODIJA

Ha, ha: to dienu es gribētu redzēt, par kuru viņš runā, kad mēness būs kā asinis un zvaigznes kā negatavas vīģes kritīs uz zemi. Šis praviets plāpā kā piedzēris . . . bet es nevaru panest viņa balss skaņu. Es ienīstu viņa balsi. Pavēli viņam klusēt.

ERODUS

Es negribu. Es nevaru saprast, ko tas nozīmē, ko viņš saka, bet var būt tam ir kāda zīme.

ERODIJA

Es neticu zīmēm. Viņš runā kā piedzēries.

ERODUS

Varbūt viņš ir piedzēries no Dieva vīna.

ERODIJA

Kas tas ir par vīnu, Dieva vīns? Kuros vīna kalnos viņš aug un kuros vīna spaidos to gatavo?

ERODUS [*no šī acumirkļa skatas nemitīgi uz Salomes*]

Tigellin, kad jūs nupat bijāt Romā, vai ķeizars ar jums nerunāja par...?

TIGELLINS

Par ko, kungs?

ERODUS

Par ko? Ak, es jums kaut ko jautāju, vai ne? Es esmu aizmirsis, ko es gribēju jums jautāt.

ERODIJA

Tu sāc atkal skatīties uz manas meitas. Tev nevajaga uz viņas skatīties. Es jau to teicu.

ERODUS

Tu tikai to vien saki.

ERODIJA

Es saku to vēlreiz.

ERODUS

Un tempļa celšana, par kuru tik daudz tika runāts, vai tur kas tiks darīts! Jūs teicāt, ka vissvētākās vietas priekšgars ir pazudis, vai ne?

ERODIJA

Tu pats esi viņu nozadzis. Tu runā cauru dienu tikai muļķīgas lietas. Es negribu te palikt. Iesim iekšā.

ERODUS

Dejo priekš manis, Salome.

ERODIJA

Es negribu lai viņa dejotu.

SALOME

Man nava nekāda prieka dejot, Tetrarch.

ERODUS

Salome, Erodijas meita, dejo priekš manis.

ERODIJA

Paliec klusu! Liec viņu mierā.

ERODUS

Es pavēlu tev dejot, Salome.

SALOME

Es negribu dejot, Tetrarch.

ERODIJA [*smiedamās*]

Redzi, kā viņa tev paklausa.

ERODUS

Kas man daļas, vai viņa dejo, vai ne. Man tas vienalga. Šonakt es esmu laimīgs. Es esmu pavisam laimīgs. Es nekad neesmu tik laimīgs bijis . . .

PIRMAIS ZALDATS

Tetrarchs izskatas drūms. Vai viņš nava drūms?

OTRS ZALDATS

Jā, viņš raugas drūmi.

ERODUS

Kāpēc lai es nebūtu laimīgs? Cezars, kas ir visas pasaules kungs, cezars, kas ir kungs par visu, mani ļoti mīlē. Viņš ir man sūtījis ļoti dārgas dāvanas. Viņš man ir arī apsolijs aicināt uz Romu Kappadoķijas karali, kas ir mans ienaidnieks. Var būt, ka viņš to liek pie krusta sist, jo viņam viss ir iespējams, kas prātā nāk. Cezars tikai īsti ir kungs. Tāpēc es arī varu laimīgs justies. Es esmu ļoti laimīgs, nekad es neesmu bijis tik laimīgs. Nekas virs zemes nevar manu laimi postīt.

JOHANAANA BALSS

Viņš sēdēs uz sava troņa. Viņš būs ģērbies purpurā un dārgos audumos. Savā rokā viņš turēs zelta kausu pilnu ar savu apsmieklu. Un tā Kunga eņģelis viņu nokaus. Viņš tiks no tārpiem apēsts.

ERODUS

Viņš nerunā par mani. Viņš nekad pret mani nerunā. Viņš runā par Kappadoķijas karali, kas ir mans ienaidnieks. Tas tiks no tārpiem apēsts. Es tas neesmu. Nekad viņš nava neviena vārda pret mani runājis, šis praviets, izņemot to, ka es esmu noziedzies ņemdams mana brāļa sievu sev. Varbūt viņam ir taisnība. Jo patiesi tu esi neauglīga.

ERODIJA

Es esmu neauglīga, es? To tu saki, tu, kas nemitīgi uzlūko manu meitu, tu, kas gribētu baudīt viņas deju? Tu runā kā ģeķis. Es esmu bērnu dzemdējuse. Tu neesi neviena bērna dzemdinājis, nē, pat ne ar vienu vienīgu no tavām verdzenēm. Tu esi vainīgs pie tā, ne es!

ERODUS

Klusu, sieva! Es saku, tu esi neauglīga. Tu neesi man neviena bērna dzemdējuse un pravietis saka, ka mūsu laulība nav īsta laulība. Viņš saka, ka tā ir asinsgrēka laulība, laulība, kas nesīs postu . . . Es baidos, ka viņam būs taisnība; es zinu droši, ka viņam taisnība. Bet tagad nava laiks par to runāt. Es gribētu šonakt būt laimīgs. Patiesi, es esmu laimīgs. Man nenieka netrūkst.

ERODIJA

Man prieks, ka tu šonakt tik labā gara stāvoklī esi. Bieži tas ar tevi nenotiek. Bet tagad ir vēls. Iesim iekšā. Neaizmirsti, ka ar saules lēktu mums jāiet medībās. Cezara sūtņam ir jāparāda vislielākais gods, vai ne?

OTRS ZALDATS

Tetrarchs izskatas drūms.

PIRMAIS ZALDATS

Jā, viņš izskatas drūms.

ERODUS

Salome, Salome, dejo priekš manis. Es lūdzu

tevi, dejo priekš manis. Es esmu noskumis šonakt. Kad es šurp nācu, es ieminu asinīs un tā ir ļauna zīme: tad vēl es dzirdēju gaisā spārnu švikstoņu, milzīgi lielu spārnu šalku. Es nezinu, ko tas lai nozīmētu... Es esmu skumju pilns šonakt. Tāpēc dejo priekš manis. Dejo priekš manis, Salome, es ļoti lūdzu. Ja tu dejosi priekš manis, tu vari prasīt no manis visu, ko tu gribi, es tev to došu. Jā, dejo priekš manis, Salome. Un ko tu jebkad no manis prasītu, es tev to gribu dot un kaut arī tā būtu puse no manas karaļvalsts.

SALOME [*pieceļas*]

Vai tu patiesi man visu gribi dot, ko es no tevis prasīšu, Tetrarch?

ERODIJA

Nedejo, mana meita!

ERODUS .

Visu, ko tu no manis prasīsi un ja arī tā būtu puse no manas karaļvalsts.

SALOME

Tu zvēri, Tetrarch?

ERODUS

Es zvēru, Salome!

ERODIJA

Nedejo, mana meita!

SALOME

Pie kā tu to gribi zvērēt, Tetrarch?

ERODUS

Pie manas dzīvības, pie mana kroņa, pie maniem dieviem. Prasi, ko tu gribi, es tev to gribu dot un ja tā būtu arī puse no manas karaļvalsts, ja tikai tu priekš manis gribi deļot. O, Salome, Salome, deļo priekš manis!

SALOME

Tu esi zvērastu deļis, Tetrarch.

ERODUS

Es esmu zvērastu deļis.

ERODIJA

Nedeļo, mana meita!

ERODUS

Un ja tā arī būtu puse no manas karaļvalsts.

Tu būsi neizteicami daiļa kā karaliene, ja tev patiksies prasīt pusi no manas karaļvalsts. Vai viņa nebūs daiļa kā karaliene? Ā, te ir auksts. Ledains vējs te velk un es dzirdu . . . kāpēc es dzirdu gaisā šo spārnu šalku? Ā! Ir tomēr tā, kā kad kāds milzīgs melns putns laistos pār terasi. Kāpēc es viņu nevaru redzēt, šo putnu? Viņa spārnu švīka ir šausmīga. Zuzošais vējs no šo spārnu plīvas ir šausmīgs. Tas ir griezīgs vējs . . . Bet nē, nava auksti, ir karsti. Jānoslāpst. Lejiet man uz rokām ūdeni. Dodiet man sniegu ēst. Atlaidiet vaļā manu mantiju! Ātri, ātri, atlaidiet manu mantiju vaļā! Tomēr nē, lai paliek. Mans vaiņags mani spiež, mana vaiņaga rozes. Puķes ir kā uguns. Viņas man ir sadedzinājušas pieri. [*Viņš norauj puķu vītņi no galvas un met to uz galda.*] Ā! Tagad es varu elpot. Cik sarkanas ir šīs rožu lapas! Tās ir kā asins traipi uz kāda apģērba. Tak, lai paliek. Ir muļķīgi meklēt nozīmi visā, ko redzam. Tas noved pie daudzām šausmām dzīvē. Būtu labāk teikt, ka asins traipi ir tik tikami kā rožu lapas. Tālāk būtu labāk teikt, ka . . . Bet neru-

nāsim par to. Tagad es esmu laimīgs. Pārmērīgi laimīgs es esmu. Vai man nava tiesība laimīgam būt? Tava meita grib priekš manis dejot. Vai tu nedejosi priekš manis, Salome? Tu esi apsolijusies priekš manis dejot.

ERODIJA

Es negribu, ka viņa dejo.

SALOME

Es gribu priekš tevis dejot, Tetrarch!

ERODUS

Tu dzirdi, ko saka tava meita. Viņa grib priekš manis dejot. Tu dari labi, ja tu priekš manis dejo, Salome. Un kad tu priekš manis būsi dejojuse, neaizmirsti no manis prasīt to, kas tev prātā nāk. Visu, ko tu prasīsi, es tev došu un ja arī tā būtu puse no manas karaļvalsts. Vaj es esmu to zvērējis — vai ne?

SALOME

Tu esi to zvērējis, Tetrarch.

ERODUS

Un manu vārdu es vienmēr esmu turējis. Es

neesmu no tiem, kuri lauž savus zvērastus. Es neprotu melot. Es esmu mana vārda vergs un mans vārds ir karaļa vārds. Kappadoķijas karalim vienmēr bija meli mutē, bet viņš nava nekāds īsts karalis. Viņš ir blēdis. Viņš man arī ir naudu parādā un nemaksā to. Viņš pat manus sūtņus ir apvainojis. Viņš ir teicis aizskarošus vārdus. Bet cezars liks viņu pie krusta piesist, kad tas nāks uz Romu. Es zinu, cezars liks viņu krustā sist. Un ja viņš to neliks krustā sist, tad tomēr tam ir jāmirst un viņš tiks no tārpiem apēsts. Praviets to ir pravietojis. Nu! Ko tu vilcinies, Salome?

SALOME

Es gaidu, kamēr manas verdzenes man smaržu zāles un septiņus plīvurus atnesīs un zandales no manām kājām noaus.

VERDZENES [*nes smaržu zāles un septiņus plīvurus un noauj Salomei zandales*].

ERODUS

Ah, tu dejosi ar kailām kājām! Tas ir labi! Tavas mazās kājas būs kā balti baloži. Viņas

būs kā mazas baltas puķes, kas uz kokiem dejo . . . Nē, nē, viņa dejos uz asinīm! Tur uz grīdas ir asinis izlietas! Viņai nav jādejo uz asinīm! Tā būtu ļauna zīme.

ERODIJA

Kas tev par to, ka viņa dejo uz asinīm? Tu esi viņās diezgan dziļi bridis.

ERODUS

Kāda man daļa? Ah, paskaties uz mēneša! Viņš ir palicis sarkans. Viņš ir palicis sarkans kā asinis. Ah, praviets ir pareizi pravietojis. Viņš pravietoja, ka mēness kļūs sarkans kā asinis. Vai viņš tā nepravietoja? Jūs visi dzirdējāt, ka viņš pravietoja. Un tagad ir mēness palicis sarkans kā asinis. Vai jūs to neredziet?

ERODIJA

Kā tad, es to labi redzu un zvaigznes krīt, kā negatavas vīģes, vai ne? Un saule tiek tumša kā melns lakats, un pasaules karaļi nodreb. Vismaz to var redzēt. Vismaz tai vārdā pravietim ir bijuse taisnība, ka pasaules karaļi no-

drēbēs . . . Iesim iekšā. Tu esi slimš. Viņi stāstīs Romā, ka tu esi traks. Iesim iekšā, es saku.

JOHANAANA BALSS

Kas ir tas, kurš no Edomas nāk, kas ir tas, kurš no Bozras nāk un kura drēbes ir ar purpuru krāsotas, kurš mirdz savā apģērbā un iet cēli savā varenībā? Kāpēc viņa drēbes ir sarkanos traipos?

ERODIJA

Iesim iekšā. Šī cilvēka balss dara mani ārpātīgu. Es negribu, ka mana meita dejo, kamēr viņš nemitīgi kliedz starpā. Es negribu, ka viņa dejo, kamēr tu viņu tā uzlūko. Gluži vienkārši, es negribu, ka viņa dejo.

ERODUS

Necelies no sēdekļa, mana sieva, mana karaliene, tas tev neko nelīdzēs. Es neiešu iekšā, pirms viņa dejos. Dejo, Salome, dejo priekš manis!

ERODIJA

Nedejo, mana meita!

SALOME

Es esmu gatava, Tetrarch.

[*SALOME deĶo septiņu plīvuru deĶu.*]

ERODUS

Ā! Brīnišķīgi! Brīnišķīgi! Redzi, viņa deĶoja priekš manis, tava meita. Nāc šurp, Salome, tev jāsaņem tava alga! Ā! Tiem, kas man par prieku deĶo, es maksāju karalisku algu. Tevi es gribu karaliski algot. Es gribu tev visu dot, ko tava sirds vēlas. Ko tu gribi? Saki!

SALOME [*ceļos nomezdamās*]

Es gribu, lai man tūlīt sudraba bļodā...

ERODUS [*smiedamies*]

Sudraba bļodā. Saprotams tak, sudraba bļodā! Viņa ir aizgrābjoša, vai ne? Kas tas ir, ko tu vēlētos sudraba bļodā, ak, saldā, skaistā Salome, tu, kas esi daiļāka par visām Judejas meitām? Ko lai tev atnes sudraba bļodā? Saki man! Kas tas arī nebūtu, tu to dabūsi. Manas bagātības pieder tev. Kas tas ir, ko tu vēlētos dabūt?

SALOME [*pieceldamās*]

Johanaana galvu.

ERODIJA

Ah! Tu runā labi, mana meita.

ERODUS

Nē, nē!

ERODIJA

To tu labi runā, mana meita.

ERODUS

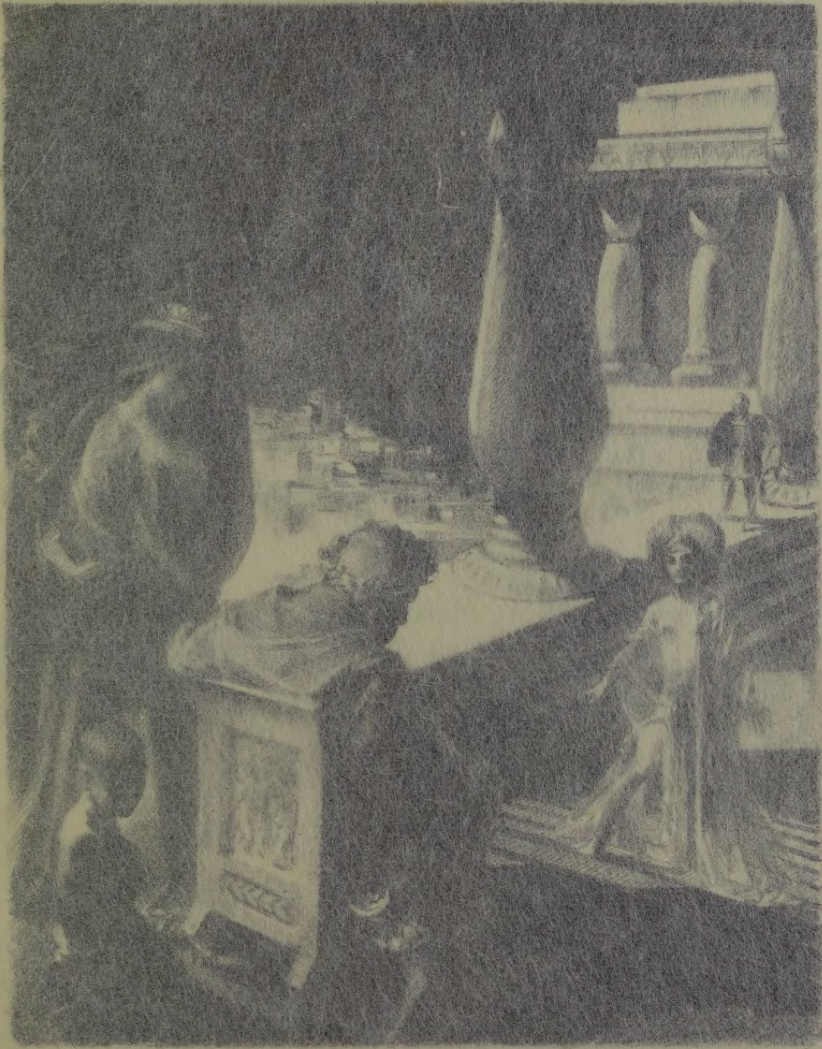
Nē, nē, Salome. Tas nava tas, ko tu vēlies. Neklausies uz tavas mātes balsi. Viņa vienmēr tev ir devuse ļaunus padomus. Nepiegriez viņai vērības.

SALOME

Es nevēroju manas mātes balsi. Pate sev par prieku es vēlos dabūt Johanaana galvu sudraba bļodā. Tu esi zvērastu devis, Erodus. Neaizmirsti, ka tu esi zvērastu devis!

ERODUS

Es zinu to. Es esmu zvērējis, pie maniem

SALOME [*pieceldamās*]

Johanaana galvu.

ERODIJA

Ah! Tu runā labi, mana meita.

ERODUS

Nē, nē!

ERODIJA

To tu labi runā, mana meita.

ERODUS

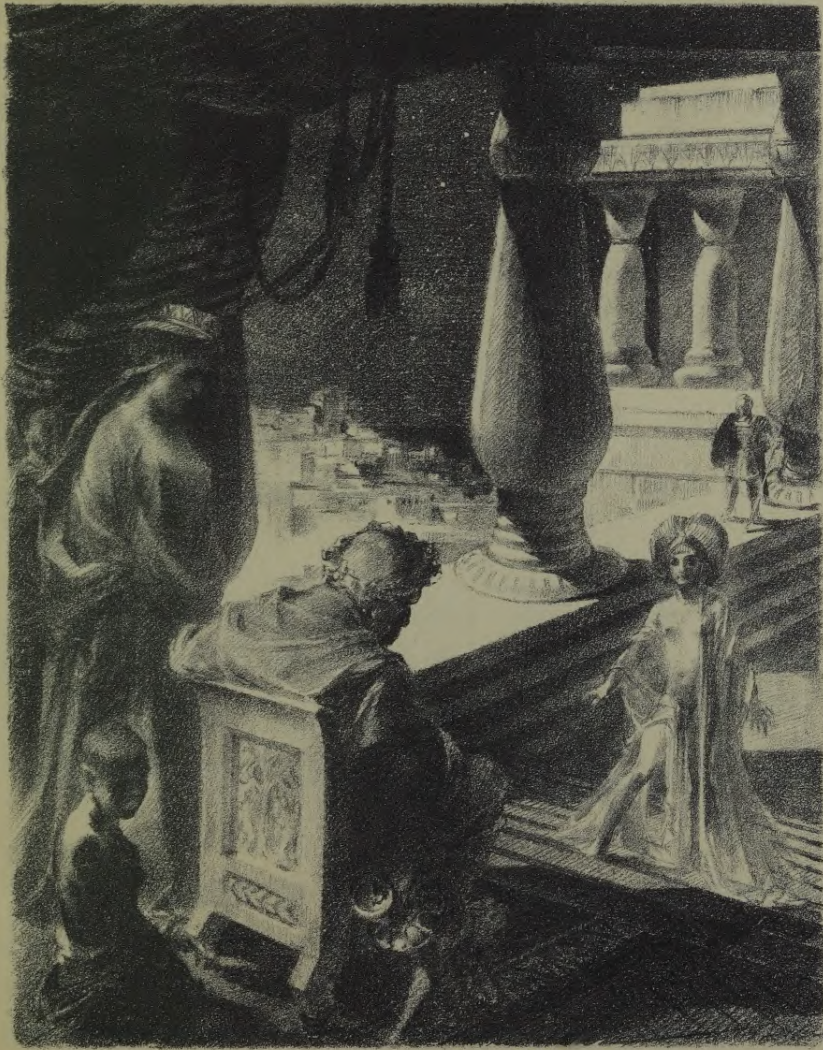
Nē, nē, Salome. Tas nava tas, ko tu vēlies. Neklausies uz tavas mātes balsi. Viņa vienmēr tev ir devuse ļaunus padomus. Nepiegriez viņai vērības.

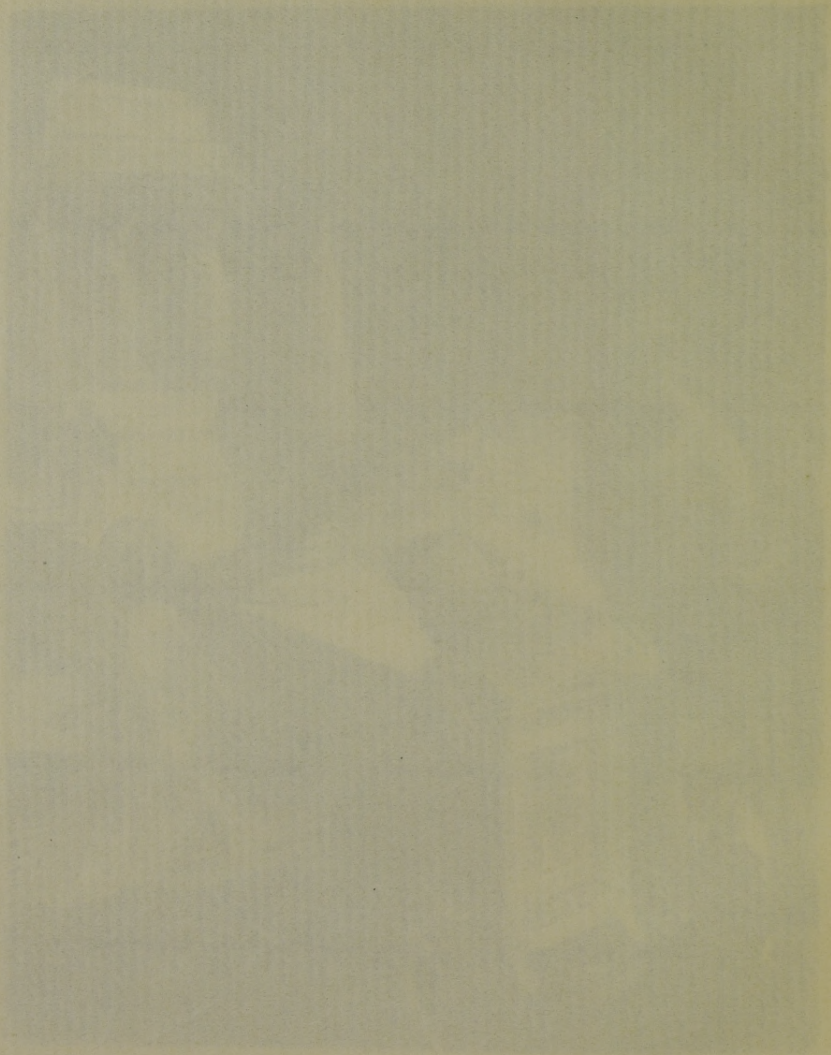
SALOME

Es nevēroju manas mātes balsi. Pate sev par prieku es vēlos dabūt Johanaana galvu sudraba bļodā. Tu esi zvērastu devis, Erodus. Neaizmirsti, ka tu esi zvērastu devis!

ERODUS

Es zinu to. Es esmu zvērējis, pie maniem

dieviem es esmu zvērējis. Es labi zinu. Bet es
zvēru tev, Salome, prasi ko citu no manis. Prasi
pusi no manas karaļvalsts. Es tev gribu to dot.
Bet neprasi no manis to, ko teica tavas lūpas.

SALOME

Es prasu no tevis Johanaana galvu.

ERODUS

Nē, nē, to es tev negribu dot.

SALOME

Tu esi zvērastu devis, Erodus.

ERODIJA

Jā, tu esi zvērastu devis. Visi to ir dzirdē-
juši. Visu priekšā tu esi zvērējis.

ERODUS

Mierā, sieva! Ar tevi es nerunāju.

ERODIJA

Mana meita to ir labi darijuse, prasīdama
Johanaana galvu. Viņš mani ir apkrāvis ar la-
mām un kaunu. Viņš par mani ir teicis nepa-
sakamas lietas. Var redzēt, ka viņa milē savu

māti. Nepieļaujies, mana meita. Viņš zvērastu devis, zvērastu viņš ir devis.

ERODUS

Klusu! Nerunā ar mani! . . . Salome, es lūdzu tevi, neesi stūrgalvīga. Es vienmēr esmu pret tevi labs bijis. Es vienmēr esmu tevi mīlējis . . . Var būt, es par daudz tevi esmu mīlējis. Tāpēc neprasi to no manis. Tas ir kas briesmīgs, kas šausmu pilns, ko tu no manis prasi. Patiesi, es ticu, tu gribi ar mani jokot. Cilvēka galva, kas no rumpja nogriezta, izskatas tik nejauki, vai ne? Tas nepieklājas, ka meitenes skats to redz. Kāds prieks tev par to gan būtu? Nekāda prieka tev no tā nebūtu. Nē, nē, to tu neprasi. Klausies, ko es teikšu. Man ir viens smaragds, liels smaragds, apaļš, cezara draudzene to man ir sūtījuse. Ja tu caur šo smaragdu skaties, tu vari redzēt visu, kas notiek tālu no mums. Pats cezars nes līdz tādu smaragdu, kad viņš iet cirkū. Bet mans smaragds ir lielāks. Tas ir vislielākais smaragds visā pasaulē. To tu gribi par savu, vai ne? Prasi to no manis, es tev viņu došu.

SALOME

Es prasu Johanaana galvu.

ERODUS

Tu neklausies uz manis, tu neklausies. Ļauj man ar tevi runāt, Salome.

SALOME

Johanaana galvu.

ERODUS

Nē, nē, tu to negribi. To tu man saki tikai, lai mani mocītu, tāpēc ka es uz tevis esmu tā skatījies neatlaidīgi visu vakaru. Bet, patiesi, es vairs negribu tevi aplūkot. Pavisam nevajadzētu aplūkot nekā. Ne lietas, ne cilvēkus nevajadzētu aplūkot. Tikai spogulī ir labi skatīties, jo spogulis mums rāda tikai maskas. O! O! dodiet vīnu! Man slāpst! Salome, Salome, būsim kā draugi viens pret otru. Apdomājies!... Ak, ko es gribēju teikt? Kas tas bija? Ā, es zinu, zinu!... Salome — nāc tak tuvāk pie manis, citādi es baidos, tu nedzirdi manus vārdus — Salome, tu zini manus baltos pāvus, manus skaistos pāvus, kuri staigā pa dārzu starp mir-

tēm un cipresu kokiem. Viņu knābji ir ar zeltu krāsoti un graudi, kurus viņi ēd, ir apzeltīti, un viņu kājas ir ar purpuru krāsotas. Kad viņi kliedz, list lietus, un mēness parādas pie debesīm, kad viņi savus spalvu ratus atritina. Pa pāram un pa pāram viņi staigā starp cipresēm un tumšām mirtēm, un priekš katra no viņiem ir savs vergs, kas tos apkopj. Reizēm tie skrien pāri kokiem prom un reizēm guļ zālē pie dīķa. Visā pasaulē nava vairs tik brīnišķīgu putnu. Es zinu, pašam cezaram nava tik skaistu putnu kā mani putni. Es gribu tev dot piecdesmit no maniem pāviem. Viņi sekos tev, kur vien tu iesi, un viņu pulka vidū tu būsi kā mēness lielā baltā padebesī . . . Es tev viņus visus gribu dot. Man ir tikai simts, un visā pasaulē nava karaļa, kuram tādi pāvi kā man. Bet es tev tos visus gribu atdot. Tikai tev vajaga mani no mana zvēresta atraisīt un neprasīt no manis, ko tavas lūpas ir prasījušas.

[*Viņš iztukšo savu kausu.*]

SALOME

Dod man Johanaana galvu!

ERODIJA

Labi teikts, mana meita! Un tu, tu esi smieklīgs ar saviem pāviem.

ERODUS

Klusu! Ko tu krauc vienmēr? Tu krauc kā kāds laupītāju putns. Tev nevajaga tā krakšināt. Tava balss mani moca. Klusu, es tev saku!... Salome, apdomā, ko tu gribi darīt. Var būt, ka tas cilvēks ir no Dieva sūtīts. Viņš ir svēts vīrs. Dieva pirksts ir viņu aizskāris. Dievs ir licis viņa mutē briesmu pilnus vārdus. Pili un tukšnesī pie viņa vienmēr ir Dievs... Vismaz var būt, ka viņš ir pie tā. To nevar teikt, bet iespējams tas ir, ka Dievs ir viņam vienmēr klāt. Ja viņš tagad mirst, man var notikt kāda nelaime. Viņš patiesi ir teicis, ka tai dienā, kad viņš mirs, kaut kam gadīsies nelaime. Ar ko lai notiktu nelaime, ja ne ar mani? Apdomā, es iekāpu asinīs, kad es te nācu. Un vai es arī nedzirdēju gaisā kādu spārnu šalku, milzīgu spārnu švikoņu? Tās ir ļaunas zīmes. Bez tam bija vēl kaut kas. Es skaidri zinu, ka vēl kaut kas notika, es tikai nekā neredzēju. Tu negribēsi, lai

ar mani notiek nelaime, Salome? Paklausies tagad uz manis.

SALOME

Dod man Johanaana galvu!

ERODUS

Ak, tu negribi uz manis klausīties. Esi mierīga. Es, tu redzi, esmu mierīgs. Es esmu pavisam un gluži mierīgs. Klausies! Man te ir paslēpti dārgakmeņi — dārgakmeņi, kurus pat tava māte nekad nava redzējuse! Dārgakmeņi, kurus aplūkojot tiek tik brīnišķīgi. Man ir kakla saite ar četrām pārļu rindām. Tās ir kā mēneši, kas ar sudraba stariem ir pieķēdēti. Jā, tās ir kā pussimts mēnešu, kas zelta tiklā ir saķerti. Viņas ir dusējušas uz kādas karalienes ziloņkaula krūtīm. Tu būsi daiļa kā karaliene, kad tu viņas valkāsi. Man ir divējādi ametisti; vieni ir kā tumši melns vīns un otri ir sarkani kā vīns, kas ar ūdeni atjaukts. Man ir topasi, dzeltenī kā tiģera acis, un topasi, kas ir gaišsarkani kā meža baloža acis, un zaļi topasi, kas ir kā kaķa acis. Man ir opali, kas vienmēr dzirkstī

ar ledus aukstu uguni, opali, kas cilvēka garam iedveš skumjas un kas nevar krēslu panest. Man ir oniksi līdzīgi mirušas sievas acu āboliem. Man ir mēnešakmeņi, kas savu krāsu maina, kad mēness mainas, un nobāl, kad viņi sauli ierauga. Man ir zafiri tik lieli kā olas un tik zili kā zilās puķes. Jūra viņos viņo, un mēness nekad nemirkst viņu viņu zilumos. Man ir krizoliti un berīļi un krizofrazi un rubini, man ir sardoniksa un hiacintakmeņi un kalcedoniti, un es gribu visus tos tev dot, visus un vēl citas lietas bez tam es gribu dot. Nupat man Indijas karalis ir atsūtījis četrus vēdekļus, kuri no papagaiļu spalvām ir taisīti, un Numidijas karalis audumu no strausu spalvām. Man ir kāds kristals, kurā skatīties nava atļauts nevienai sievietei, un jauni vīrieši drīkst viņā skatīties tikai tad, kad tie iepriekš ar rīkstēm ir šausti. Kādā perlmutra kastiņā man ir trīs brīnumaini tirkisi. Kas tos pie pieres nes, var redzēt neesošas lietas, un kas tos rokā nes, var sievas darīt neauglīgas. Tie ir lieli dārgumi. Tie ir nesamaksājami dārgumi. Bet tas vēl nava viss. Kādā dārgā

koka kastiņā man guļ divi dzintara kausi, kas ir kā tīra zelta āboli. Kad kāds ienaids ielej nāvekli šais kausos, viņi tiek kā sudraba āboli. Kādā kastiņā, kura ir greznota ar dzintaru, man ir zandales ar stiklu greznotas. Man ir mēteļi, kas atvesti no zereru zemes, un rokas riņķi visapkārt ar karfunkuļiem un ačatiem aplikti, kas no Eifratas ir nākuši . . . Ko vēl tu prasi, Salome? Saki man, ko tu vēlies, un es tev došu. Visu, ko tu prasīsi, es tev došu — tikai vienu ne. Es visu tev gribu dot, kas mans ir, tikai šī viena cilvēka dzīvību ne. Es gribu tev dot augstā priesteri mēteļi. Es gribu tev dot vissvētākās vietas priekškaru . . .

JUDI

O! O!

SALOME

Dod man Johanaana galvu!

ERODUS [*atkrīt savā sēdeklī*]

Lai tiek dots viņai, ko tā prasa! Viņa patiesi ir savas mātes meita! [*PIRMAIS ZALDATS nāk tuvāk. ERODIJA novelk TETRARCHAM*

nāves gredzenu un dod to zaldatam, kas to tūlīt pasniedz bendem. Bende skatas uz tā izbijies.] Kas manu gredzenu ir paņēmis? Man bija labajā rokā gredzens. Kas ir izdzēris manu vīnu. Manā biķerī bija vīns. Ar vīnu man biķeris bija pildīts. Kāds viņu ir izdzēris! Ak, zinams, ka notiks nelaime ar kādu. [*Bende nokāpj cisternā.*] Ak, kāpēc es esmu devis zvērastu? No šī brīža neviens karalis vairs nedrīkst dot zvērastu. Ja viņš to nepilda, tad tas ir briesmīgi, un ja viņš to pilda, tad arī ir briesmīgi.

ERODIJA

Mana meita ir labi darijuse.

ERODUS

Es skaidri zinu, ka notiks nelaime.

SALOME [*noliecas pie cisternas un klausas*]

Ne skaņa nav dzirdama. Es nekā nedzirdu. Kāpēc viņš nekliedz, tas cilvēks? Ā! ja kāds nāktu mani nokaut, es kliegtu, es aizsargātos, es to neciestu... Cērt, cērt, Naaman, cērt, es tev saku... Nē, es nekā nedzirdu. Viss ir klusu; šausmīgs klusums. Ā! Kaut kas krita

uz zemes. Es dzirdēju ko krītam. Tas bija bendes zobens. Viņam ir bailes, šim vergam. Viņš ļāva krist zobenam no rokas. Viņš neuzdriktas to nokaut. Viņš ir glēvuls, šis vergs. Sūtiet zaldatus turp. [*Viņa ierauga Erodijas pažu un runā ar to.*] Nāc šurp. Tu biji mirušā draugs, vai ne? Jā, jā, es tev saku, vēl nava diezgan miroņu. Ej pie zaldatiem un pavēli viņiem nokāpt un atnest man to, ko es prasu, ko Tetrarchs man ir apsolījis, kas ir mans. [*Pažs atraujas atpakaļ, viņa griežas pie zaldatiem.*] Šurp, zaldati! Ejiet jūs šai cisternā un atnesiet man tā vīra galvu. Tetrarch, Tetrarch, pavēli taviem zaldatiem, lai tie man atnes Johanaana galvu!

[*Milzīga melna roka, bendes roka, izstiepjas no cisternas, turēdama uz sudraba bļodas Johanaana galvu. SALOME saķer to. ERODUS aizsedz savu seju ar mantiju. ERODIJA vēdina ar vēdekli un smaida. NACARIEŠI krit ceļos un sāk lūgt Dievu.*]

SALOME

Ā! tu negribēji man ļaut tavu muti skūpstīt,

Johanaan. Labi! Es tagad gribu to skūpstīt. Es gribu iekosties tur ar maniem zobiem, kā iekož gatavā auglī. Jā, es gribu viņu skūpstīt, tavu muti, Johanaan. Es to teicu; vai es to neteicu? Es to teicu. Ā, tagad es viņu gribu skūpstīt... Bet kāpēc tu neskaties uz manis, Johanaan? Tavas acis, kas bija tik briesmīgas, tik pilnas dusmu un nicināšanas, ir tagad slēgtas. Kāpēc viņas ir slēgtas? Atver tak tavas acis! Pacel tavus plakstus, Johanaan! Kāpēc tu uz manis neskaties? Vai tev ir bailes no manis, Johanaan, ka tu negribi uz manis palūkoties?... Un tava mēle, kas bija kā sarkana nāvekli šļācēja čūska, viņa nekustas vairs, viņa nerunā ne vārda, Johanaan, šī sarkanā čūska, kas viņas slienās uz manis splāva. Tas ir savādi, vai ne? Kā tas nāk, ka šī sarkanā odze vairs nekustas?... Tu manis negribēji, Johanaan! Tu mani atraidīji no sevis. Tu runāji ļaunus vārdus pret mani. Tu izturējies pret mani kā pret mauku, kā pret kāribās nevaldamu sievu, pret mani, Salomi, Erodijas meitu, Judejas princesi! Nu labi, es vēl dzīvoju, bet tu esi

miris, un tava galva pieder man. Es varu ar viņu darīt, kas man tik. Es varu viņu suņiem pamest un debesu putniem. Ko suņi pāri atstās, to lai apēd debesu putni.

Ak, Johanaan, Johanaan! tu biji tas cilvēks, kuru es vienīgi un par visiem mīlēju. Visi citi vīrieši bija man riebīgi. Bet tu biji skaists! Tava miesa bija ziloņkaula balsts uz sudraba kājām. Viņa bija baložu un sudrabiliju pilns dārzs. Viņa bija sudraba tornis, apklāts ziloņkaula izkārtņēm. Nekas pasaulē nebija tik balts kā tava miesa. Nekas pasaulē nebija tik melns kā tavi mati. Visā pasaulē nekas nebija tik sārts kā tava mute. Tava balss bija saldu upuru trauks, kas izplata retas smaršas, un kad es tevi uzlūkoju, es dzirdu noslēpumu pilnu muziku. Ak, kāpēc tu nepaskatījies uz manis, Johanaan! Ar tavām rokām, kā ar mēтели un ar lamu vārdu mēтели tu aizsedzi tavu seju. Pār tavām acīm tu pārsedzi tā segu, kas savu Dievu gribēja redzēt. Jā gan, tu redzēji savu Dievu, Johanaan, bet mani, mani, mani tu nekad neesi redzējis. Ja tu būtu mani redzējis, tu mani būtu

mīlējis! Es redzēju tevi, un es tevi mīlēju. O, kā es tevi mīlēju! Es tevi vēl mīlu, Johanaan! Es mīlu tikai tevi... Es alkstu tava skaistuma, es alkstu pēc tavas miesas; ne vīns, ne augļi nevar mierināt manas alkas. Ko lai es nu daru, Johanaan? Ne straumes, ne plūdi nevar dzēst šo kaislīgo iegribu. Es biju princese, un tu nicināji mani; jaunava es biju, un tu ņēmi manu šķīstību. Es biju tīra un skaidra, un tu meti uguni manās dzīslās... Ā! Ā! kāpēc tu nepaskatījies uz manis? Ja tu būtu paskatījies uz manis, tu mani būtu mīlējis. Es zinu labi, tu būtu mani mīlējis un mīlestības noslēpums ir lielāks nekā nāves noslēpums...

ERODUS

Viņa ir briesmonis, tava meita; es saku tev, viņa ir briesmonis. Patiesi, tas, ko viņa ir izdarījuse, ir liels noziegums. Es zinu, tas ir noziegums pret kādu nezinamu dievu.

ERODIJA

Es esmu pavisam apmierināta ar manu meitu. Viņa ir labi darijuse. Un es tagad gribētu palikt te.

ERODUS [*pieceļas*]

Ā! To runā mana brāļa sieva! Nāc! Es negribu palikt šai vietā. Nāc, es tev saku! Tiešām, notiks kaut kas briesmīgs. Manase, Isašar, Ozias, izdzēsiet lāpas! Es negribu redzēt šīs lietas, es negribu paciest, ka šīs lietas redz mani. Izdzēsiet lāpas! Apslēpiet mēnesi! Apslēpiet zvaigznes! Paslēpsimies paši pilī, Erodija. Es sāku drebēt.

[Vergi izdzēs lāpas, zvaigznes pazūd. Liels mākonis pārvelkas pār mēnesi un aizsedz to pavisam. Tiek pavisam tumšs. TETRARCHS sāk kāpt pa trepēm uz leju.]

SALOMES BALSS

Ā, Johanaan, es esmu skūpstijuse tavu muti. Es viņu esmu skūpstijuse, tavu muti. Rūgta garša bija uz tavām lūpām. Vai tā nebija asiņu garša? ... Nē; bet varbūt tā bija mīlestības garša ... Mēdz teikt, ka mīlestība esot rūgta ... Bet kas par to, kas par to? Es esmu skūpstijuse tavu muti, Johanaan, es esmu viņu skūpstijuse, tavu muti!

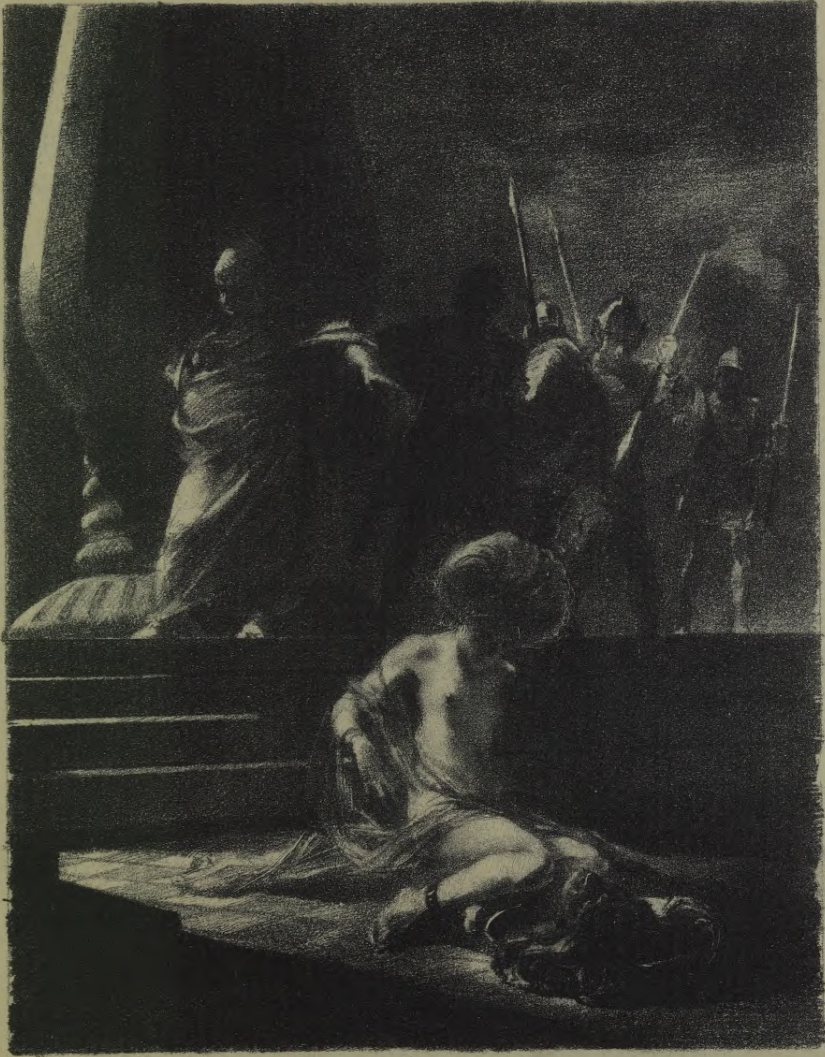
ERODUS [*pieceļas*]

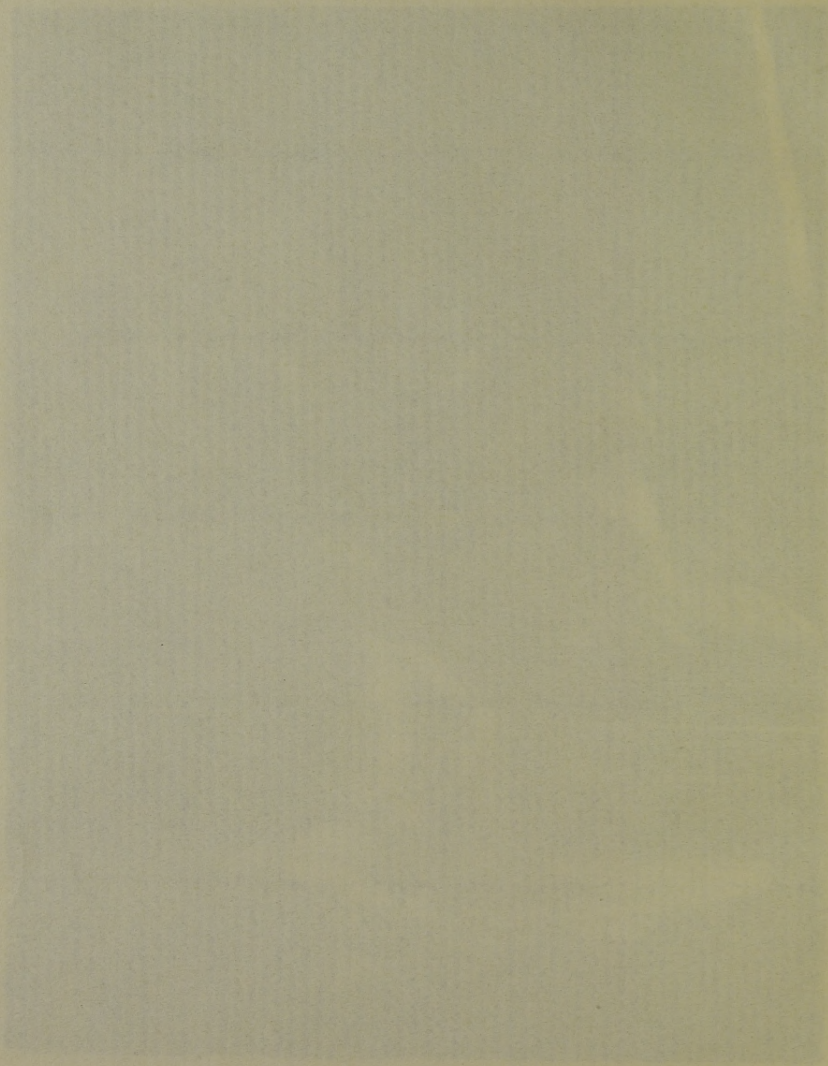
Ā! To runā mana brāļa sieva! Nāc! Es negribu palikt šai vietā. Nāc, es tev saku! Tiešām, notiks kaut kas briesmīgs. Manase, Isašar, Ozias, izdzēsiet lāpas! Es negribu redzēt šīs lietas, es negribu paciest, ka šīs lietas redz mani. Izdzēsiet lāpas! Apslēpiet mēnesi! Apslēpiet zvaigznes! Paslēpsimies paši pili, Erodija. Es sāku drebēt.

[Vergi izdzēs lāpas, zvaigznes pazūd. Liels mākonis pārvelkas pār mēnesi un aizsedz to pavisam. Tiek pavisam tumšs. TETRARCHS sāk kāpt pa trepēm uz leju.]

SALOMES BALSS

Ā, Johanaan, es esmu skūpstijuse tavu muti. Es viņu esmu skūpstijuse, tavu muti. Rūgta garša bija uz tavām lūpām. Vai tā nebija asiņu garša? ... Nē; bet varbūt tā bija mīlestības garša ... Mēdz teikt, ka mīlestība esot rūgta ... Bet kas par to, kas par to? Es esmu skūpstijuse tavu muti, Johanaan, es esmu viņu skūpstijuse, tavu muti!

[*Mēnešstars krit uz Salomi un apgaismo viņu.*]

ERODUS [*atgriežas un ierauga Salomi*]

Nokaujiet šo sievieti!

[*Zaldati gāžas uz priekšu un saberž ar saviem ieročiem Erodijas meitu, Judejas princesi Salomi.*]

Altezeitliche Kunst aus Ägypten und Assyrien
[unvollständig]

Ägyptische Kunst
[unvollständig]

Ägyptische Kunst
[unvollständig]

PIEZĪMES

REVERSE

SALOMES MOTIVS RAKSTNIECĪBĀ UN MĀKSLĀ

I

Par Erodijas meitas, skaidrās Salomes deju un Jāņa Kristītāja asiņaino galu stāsta Markuss un Mateuss evaņģēliji. Abu evaņģēliju tekstā ir diezgan ievērojamas atšķirības: Markuss savā stāstā ielicis zināmu dzejisku jūsmu un dramatismu, viņš pakāvejas arī pie dažādiem blakusapstākļiem, kamēr Mateuss notikumam tikai īsi atstāsta, neieļaujdamies sīkumos. Kritiski evaņģēliju pētījumi noskaidrojuši, ka Markuss evaņģēlijs ir visu pārējo, tamlīdz arī Mateuss evaņģēlija pirmavots: to apstiprina arī Salomes epizode.

Markuss evaņģēlija 6. nodaļas 14.—29. p. p. sulīgajā E. Glikā tulkojumā, kas tik brīnišķīgi saderas ar Uailda „Salomes“ stilu, skan šādi:

14. Un tas Rehinisčs Eroduss dširdeja to / (jo winna Bahrs bij sinnams tappis /) un fazzija: Jahnis tas Kristitajs no teem Mirroneem irr ušmohdinahšs un tadehš darra winšč tahdus špehzigus Brihnumus.

15. Šitti fazzija: winšč irr Elšjas / un ziti fazzija: winšč irr wiens Praweets / jeb itt ta weens no teem Praweešcheem.

16. Bet Eroduss to dširdejs fazzija: winšč irr tas Jahnis kam es to Galwu nozirtis / tas irr ušmohdinahšs no teem Mirroneem.

17. Jo tas pats Eroduss bij suhtijis / un to Jahni grabbis / un to Zeetumā lizzis thas Erodijas Wilippa wina Brahta Seewas deht / jo winšč to bij prezješ.

18. Jo Jahnis bij fazzijis us Erodu / tas tew ne klajahš ar tawa Brahta Seewas tophā turretees.

19. Bet Erodija ušstahweja tam / un gribweja winnu nokaut: un ta ne warreja.

20. Jo Eroduss bihšajahs Jahni / sinnadams winnu tašnu un šwehtu Wihtu effam / un turreja winu Zeenā / un darrija daudz / winnu dširbedams / un dširdeja winnu labpraht.

21. Un tur gaddijahs weena preeziga Deena / kad Eroduss fawā Dšintās Deenā Dšibres darrija faweeem Peeleem-Rungeem / un teem Ahwersteem / un teem Prawafajeem eefšč Gallešjas.

22. Šad nahze Erodijas Meita eefščan / un deije / un patikle tam Erodum labbi / un teem tas šhbsi pee Galda sehdeja. Šad fazzija tas Rehinisčs uhs to Meiteni: Luhbsi no mannim ko gribbedama / es dohšču tew.

23. Un tas šwehreja winnai / ja tu no mannim ko labbu luhgš / došču es tew / arrišjan šhbs mannas Walftidas pufsei.

24. Bet winna išgabjušt / fazzija fawai Mahtei: ko luhgšču es? Bet ta fazzija: Šo Galwu Jahna thā Kristitaja.

25. Un winna gahje tudatin tikfušči eefšča pee thā Rehinna / luhbsē un fazzija: Es gribbu ka tu man taggad peepeefšči kahdā Blohdā doht gribbetu to Galwu Jahna thā Kristitaja.

26. Un tas Rehinisčs tappe lohti noštummis / tomehr thas Šwehresčanās / un thō deht kas klahš sehdeja / ne gribbeja tas winnai to ais šeeht.

27. Un tas Rehinisčs tudat suhtija to Bendi / un pawehšēja winna Galwu ašnešt.

28. Un tas nogahšis nozirte winnam Galwu Zeetumā / un nesse winna Galwu Blohdā / un dewe to tai Meitenei / un ta Meitina dewe to fawai Mahtei.

29. Un kad winna Mahžekli to dširdeja / nahze tee / un nehme winna Meefu nošt / un eelikle to kahdā šappā.

Ne vienā, ne otrā evaņģelijā nav minēts Salomes vārds. Tas parādas tikai daudz vēlākos šā motīva apstrādājumos.

Daži pētnieki domā, ka Markus evaņģēlijs savā tagadējā veidā neesot viena, bet divu autoru darbs. „Pirmais“ Markus atstājis faktu materiālu, „otrais” jeb Pseudo-Markus to mākslinieciski apstrādājis un izrotājis. Ja pirmais autors bijis mierīgs un lietišķs stāstītājs, otrs bijis apbalvots ar lielu dzejnieka talantu un dramatisma izjūtu. Mēs nezīnam, kāds bijis pirmā autora sniegtais materiāls; bet skaidrs, ka Pseudo-Markus no tā izveidojis mākslas darbu, kas izteiksmes spēkā un dramatisma tuvojas Dantes dzejai.

Cik zināms, pirmais evaņģēlija autors bijis Jānis Markus, Jeruzalemes levīta dēls; par otro nekas nav zināms. Šķiet, ka viņam bijusi grieķu izglītība un tas atradies grieķu kultūras iespaidā. Iespējams, ka viņš bijis starp apustuļa Pāvila skolniekiem; jo arī Pāvils savu lielumu aizsniedza grieķu kultūras ietekmē.

Šo hipotēzi apstiprina arī Jāņa Kristītāja nāves epizode, kādu to lasām Markus evaņģelijā.

Grieķu retoriku skolās mācīja izstrādāt deklamācijas un brīvus priekšnesumus par dažādām skolotāju ieteiktām temām. Starp tām ir kāda tai laikā ļoti pazīstama un iecienīta, kas gandrīz pilnīgi sakrīt ar Kristītāja traģediju Markus attēlojumā.

Šī tema ir veca; tās pamatā notikums, ko atstāsta Tits Līvijs Romas vēstures 39. grāmatā, runādams par 184. gada cenzora, vecā Katona, darbību Romas senatā. Tits Līvijs raksturo Katona bardzību ar piemēru, kā tas izstūmis no senata konsularu Luciju Kvintiju Flamīniju. Cenzoriem bija paraša savu lēmumu iemeslus pierakstīt. Līvijs Katona apsūdzību atstāsta šādiem vārdiem:

„Starp citu viņš pārmēta Flamīnijam (kuram kā 192. gada konsulam bij jāvada kara gājiens pret gallu ciltīm), ka tas, augstu atalgojumu solidāms, aizvilinājis no

Romas uz Galliju Filīpu Penu, viņam labi pazīstamu prieka zēnu. Šis zēns pārgalvīgos jokos konsulam bieži pārmetis, ka tas viņu aizvedis no Romas īsi pirms gladiatoru cīņām, tā lielīdamies ar savu paklausību. Kamēr viņi kādu dienu kopā ēd, jau iesīlušī no viņa, ierodas kāds pārbēdzējs, augstas kārtas gallietis, ar saviem bērniem; viņš vēloties runāt ar konsulu, lai tas viņam personīgi apliecinātu savu aizsardzību. Tēti ievests, tas ar tulka starpniecību tūlīn lika konsulam izteikt savu lūgumu. Runas laikā Flamīnijs griežas pie sava miluļa: „Tu esot nokavējis gladiatoru cīņas; vai gribi tai vietā redzēt šo gallieti mirstam?” Bez nopietna nolūka zēns pamāj ar galvu, konsuls paķer zobenu, kas karājas tam galvgalī, un cērt ar to pārsteigtajam gallietim pa galvu, un kad tas gribēja bēgt un saukt palīgā romiešu tautu un klātesošos, viņš tam no sāniem izgrūž asmeni caur krūtīm.”

Tāds ir pats fakts, ko Līvijs atstāsta pēc Katona liecības; par notikuma patiesību nav jāšaubas. Taču tam vēl maz līdzības ar evaņģēlija stāstu par Jāņa Kristītāja nāvi. Par laimi gandrīz nepārtrauktā virknē uzglabājušies varianti, kas rāda, kā Katona stāsts pamazām pārveidojies vēlāko atstāstītāju mutē. Vēsturnieks Valērijs Antiass, kam arī Tits-Līvijs pārmet faktu sagrozišanu, to pašu notikumu attēlo tā:

„Placentijā konsuls ielūd mielastā kurtizāni, kurā tas līdz nāvei iemīlējis. Tur viņš dižojas ar savu stingrību tiesāšanā, un cik daudz tam cietumā esot uz nāvi notiesāto, kuriem tas drīz likšot nocirst galvas. Mijākā viņam blakus gulēdama un tam pie krūtīm glauzdamās saka, viņa vēl nekad neesot redzējusi galvu nocērtam, to viņa kādreiz labprāt gribot redzēt. Flamīnijs, iemīlējis būdams, ļaunās aizrauties: viņš liek atvest vienu no nelaimīgajiem un ar cirvi nocirst tam galvu.”

Ar to Flamīnija epizode jau stipri tuvojusies bībeles stāstam. Prieka zēns kļuvis

par kurtizāni, nometne par Placentijas pilsetu, pārbēdzējs ienaidnieks par notiesāto; sodu neizpilda pats konsuls, bet, domājams, liktors. Jau Tits Līvijs atzīst, ka Valērijs Antiass zināmo notikumu ar Flaminiju izmantojis saistoša stāsta vielai; vēlāk retorikā to uzņēma savu pateicīgāko temu krājumā un apstrādā neskaitāmās variācijās. Viela ar savu erotikas un nežēlības sakausējumu tiešām ļoti pateicīga, un ar to nebija grūti saistīt klausītāju interesi.

Tā šī tema retorikā skolās cirkulēja ap Kristus dzimšanas laiku un vēl paaudzēm ilgi pēc tam. Seneka (61. g. pr. Kr. — 30. g. pēc Kr.) uz dēlu lūgumu savās „Kontroversijās“ atzīmējis pateicīgākās runu temas juristu un filozofu vajadzībām. Protams, viņš atcerējās tikai pašas ievērojamākās un uzrakstīja tikai pazīstamākās. Starp tām ir arī Flaminija epizode (9. grām., temats: „Process par valsts augstības aizskaršanu“.)

„Flaminij, kādas Romas provinces pārvaldnieks, savas mīļākās pamudināts, liek kādu apcietināt, jo apcietināmais bija mīļāko apvainojis. Turpretī Flaminij bija labās domās par apcietināto, kurš to zināja un tādēļ cerēja drīz tikt brīvībā. Flaminij rīko savam štābam svētku mielastu, kura laikā mīļākā uzstājās ar deļām, kas ieguva pārvaldnieka atzinību. Viņa to lūdz, lai viņš tai pasniežot apcietinātā galvu, un pārvaldnieks, viņas jutekliskās dejas apskurbināts, padodas un liek apcietināto ar bendes roku nogalināt. Tas (bende) nu nocierta apcietinātam galvu netikles acu priekšā. Bet galvu bende ienesa zālē pie apreibušiem viesiem.“

Šeit vairs nevar būt šaubu, ka tema ir tā pate, ko izlietojis evaņģēlija apstrādātājs. Tā kā Flaminija tema retorikā skolās bija tik izplatīta, Pseido-Markus to nevarēja nepazīt. Un Jāņa Kristītāja nāves epizode bija laba izdevība šīs temas izlietošanai. Mazās atšķirības, kas vēl pastāv starp Senekas uzrakstīto temu un bibeles epizodi, izskaidrojamas ar to, ka evaņģēlija autoram bij jārēķinās ar vēsturiskiem

faktiem. Ja Flaminija mīļākās vietā bibeles epizodē darbojas divas sievietes, Erodija un tās meita, tad jāpieņem, ka evaņģēlists gribējis tās abas darīt atbildīgas par Jāņa nāvi. Iespējams arī, ka Pseido-Markus, labs dzīves pazinējs būdams, neticēja, ka paveicā Erodija ar savu deju varētu panākt vēlamo iespaidu; jaunas meitenes deļai bija paredzami drošāki panākumi.

Interesanti nu būtu zināt, kādās attiecībās dzejas forma sakausēta ar vēsturiskiem faktiem. Diemžēl, vēstures sniegtās ziņas stipri nepilnīgas. Gandrīz vienīgais avots ir judu vēsturnieka Flavija Jozefa „Judu senatne“, un arī uz to visur nevar palauties. Lietu vēl vairāk sarežģī apstākļi, ka Erodus dzimtā bijušas vairākas personas ar vienādiem vārdiem. Vispirms jāmin Erodus Lielais (miris 4. g. pr. Kr.), kas bibelē pazīstams kā Betlemes bērnu slepkava. Viņam bijušas ne mazāk kā divpadsmit sievas. Viņa dēlu un to sievu radnieciskās attiecības tā sapinušas, ka tagad tās nemaz nav iespējams noskaidrot. Katrā ziņā tas nebija nekas sevišķs, ja viņa sievas Maltakes dēls Antipas (Markus un Mateus minētais tetrarchs, nepareizi nosaukts Erodus vārdā) bija paņēmis sava tēva citas sievas Mariamnes I dēla, sava pusbrāļa Filipa sievu Erodiju, kura savukārt bija vēl citas Erodus Lielā sievas Mariamnes II dēla Aristobula meita. Tas bija noticis tā. Antipas, kas no tēva bija mantojis Galilejas un Perejas tetrarchiju, kādā ceļojumā uz Romu iegriezās pie sava pusbrāļa Eroda Filipa. Ciemodamies viņš iemīlējās svainē Erodijā, Filipam tur nebija nekas pretim, un viņš norunāja, ka pēc Antipas atgriešanās no Romas Erodija ies pie viņa par sievu. Iespējams, ka lieta tika nokārtota pret zināmu atlīdzību. Bet Antipam jau bija sieva, arābu ķēniņa Aretas meita; tā dabūja zināt vīra nodomu un atgriezās pie tēva, kamēr vīrs to vēl nebija padzinis. Svaines precēšana Antipam neatnesa laimi: arābu ķēniņš znotam nekad nepiedeva meitas apvainojumu,

un viņu saspīlētās attiecības beidzot izvērtās karā. Protams, Antipam to vajadzēja paredzēt; ja viņš tomēr uzņēmās risku, tad jādomā, ka tas Erodiju tiešām milējis. Dažus gadus pēc Jāņa Kristītāja apcietināšanas un notiesāšanas, 36. g. pēc Kr., sākās karš ar arābiem, kas Antipam beidzās ļoti nelaimīgi: pārbēdzēji viņu nodeva. Antipa lūdza Romas ķeizara Tiberija palīdzību, bet ķeizars drīz mira, un palīdzība nepienāca. Tai laikā Erodijas brālis Agripa, kas kādreiz kā dēkainis bija veltī klauvējis pie Antipas durvīm, taisīja apžēlinošu karjeru: ķeizars Kaligula tam piešķīra nevien tetrarchiju, bet arī ķēniņa godu. Antipa ar Erodiju to nepacīeta un ceļoja uz Romu lūgt arī sev augsto titulu. Taču no šā ceļojuma tiem vairs nebija lemts atgriezties. Agripa sūtīja uz Romu slepenu vēstnesi, kas Antipu nežēlīgi nomelnoja ķeizara acīs. Intriga izdevās: Kaligula Antipu nevien neiecēla par ķēniņu, bet vēl atpēma tam tetrarchiju un pašu izsūtīja trimdā uz Lugdunu Gallijā (tagadējo Lionu, vai arī Lugdunu pie Spānijas robežas). Viņa tetrarchiju dabūja viltīgais Agripa. (Dio Kasijs savā Romas vēsturē vēl stāsta, ka Kaligula Antipu trimdā licis slepeni nogalināt, kā Kaligula valsts interešu labā parasti mēdza rīkoties ar trimdiniekiem.) Erodija labprātīgi sekoja Antipam trimdā, lai gan Kaligula tai kā Agripas mātai bija piedāvājis aizsardzību un viņas interešu pilnīgu ievērošanu. Ja viņa šo piedāvājumu noraidīja un gāja vīram līdzī labprātīgā trimdā, tas liecina, ka viņa nav bijusi tāda briesmone, kādu to dažkārt attēlo, bet drīzāk cēla un pašreizējā sievietē. Vispār Erodus (Antipas) un Erodijas mīlas stāsts ir heroisks un ne mazāk traģisks kā Jāņa Kristītāja nāve.

Jānis Kristītājs kā fanatisks moralists varēja nosodīt viņu precības; tās bija pret-runā ar judu likumiem (ne parašām, kā to liecina bībeles piemēri), bet tetrarchs bija romietis un pēc romiešu parašām viņš nedodīgi nebija rīkojies. Ja Jānis Kristītājs

pa visu zemi staigādams tam pārmeta nāves grēku un stipros vārdos apvainoja viņa sievu, tad tetrarchs to varēja uzskatīt vienīgi par pretvalstisku aģitāciju. Arī jaunākos laikos nevienas valsts likumi necieš tik rupju majestates apvainošanu. Ja vēl ievērojam, ka tai laikā draudēja karš ar arābiem, kādēļ katra aģitācija, kas grāva valsts iekšējo stiprumu, bija divkārt bīstama; ka Antipa kaislīgi milēja savu sievu; ka tanīs laikos citi valdnieki saviem pretniekiem cirta galvas par daudz niecīgākiem pārkāpumiem, — tad tiešām nav nekāds brīnums, ka aizkaitinātais tetrarchs judu sludinātājam piesprieda nāves sodu. Antipas rīcība ir loģiska un saprotama arī bez kāda Erodijas pamudinājuma, bez dzīru skurbuma un Salomes dejas. Pēdējie apstākļi varēja noderēt tikai dzejniekam Antipas rīcības izskaidrošanai, ja negribēja pieskarties Jāņa Kristītāja darbības politiskai pusei; tādēļ iespējams, ka dzejnieks vienkārši izmantoja retoriskiem pazīstamo aizkustinošo formu, iekļaudams tanī vēsturiskas personas.

Tas ir apmēram viss, ko vēsture zin stāstīt par Erodu, Erodiju un par Jāņa Kristītāja nāvi; vēl mazāk ziņu par pašu Salomi. Salome ir vēsturiska persona; tā ir Erodijas meita no pirmās laulības, ar Erodu Filipu, tā tad Antipas pameita un pusbrāļa meita. Par viņas dzimšanas gadu nav noteiktu ziņu, bet daži blakusapstākļi ļauj spriest, ka viņa dzimusi ap 10. gadu pēc Kr. Tā kā Jāņa Kristītāja traģedija notika apm. 28. gadā pēc Kr., Salomei tai laikā bij 18 gadi un ir iespējams, ka viņa varēja galmā uzstāties ar dejām. Tā tad chronoloģija nerunā preti bībeles epizodei. Ir zināms, ka drīz pēc tam Salome apprecējusies ar savu tēvoci Filipu (Erodus Lielā dēlu no sievas Kleopatras, Antipas pusbrāli, Salomes tēva, Erodijas pirmā vīra vārda brāli). 34. g. pēc Kr. atraitne palikusi, Salome apprecējās ar savu brālēnu Aristobulu (nesajaukt ar viņas vectēvu Aristobulu), vēlāko ķēniņu, un dzemdēja tam

trīs dēlus, Erodu, Agripu un Aristobulu. Kāda lēģenda min, ka viņai jau pirmā vīra dzīves laikā bijis sakars ar brālēnu Aristobulu, tomēr pētījumi to neapstiprina.

Par Salomes izskatu nebūtu nekādu ziņu, ja nebūtu uzglabājusies moneta ar viņas attēlu vienā un viņas vīra Aristobula attēlu otrā puse. Monetai ir uzraksti: ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΑΡΙΣΤΟΒΟΥΛΟΥ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΣΑΛΩΜΗΣ, Salīdzinājumi ar citām tālaika monetām liecina, ka attēlos nav vis kaut kādas galviņas, bet istas portrejas miniatūrā. Salomes attēls rāda cēlu, garenu seju ar lielām nopietnām acīm un grieķiski veidotu degunu; ļoti slaidais kakls profilam piešķir romiešu lepno cienību.

Iespējams, ka Salome patēva galmā de-

jojusi, taču par netiklām dejām, piem., vēderdejām te nevar būt runa. Var pieļaut, ka tetrarcha meita izpildījusi plastiskas kustības klasisko grieķu vai romiešu deju stilā. Judi nepazīna deju kā mākslu; tādēļ tie dejā varēja saskatīt tikai netiklu pavešanas līdzekli. Nav pamata domāt, ka tetrarcha pameitai būtu bijis iemests vai vajadzība lietot tādus līdzekļus. Erodus mīla uz viņu ir tikai vēlāku rakstnieku izdomājums.

Vispār par Salomes dzīvi nav nekādu tuvāku ziņu. Jādōmā, ka viņa kā Chalkīdas ķēniņiene mierīgi un laimīgi nodzīvoja līdz mūža galam un tai nebija ne jausmas, ka viņas vārds kādreiz būs tik slavens.

II

Salomes loma bībeles epizodē un laikmeta vēsturē ir apbrīnojami maza; bībelē pat nav minēts tās vārds, un viņa ir tikai neapzinīgs rīks mātes Erodijas rokās. Taču viņas loma arvien pieaug un kļūst nozīmīgāka, motivam tālāk attīstoties rakstnieku, dzejnieku un mākslinieku tēlojumā, līdz pēdīgi Uailda dramā tā kļūst par darbības psiholoģisko centru un pašu galveno personu. Bet līdz tam Salomei bij jānostaigā tāls pārvērtību ceļš.

Pirmie Salomes motīva apstrādātāji literariskā formā bija kristīgās eras sākuma baznīcas rakstnieki t. s. baznīcas tēvi. Tie nekad nepārgāja evaņģēlijā sprautās robežas; atkarībā no fantāzijas, dāvanām, kaislību mēra viņu raksturā un arī no reliģiskās izglītības dziļuma, tie vairāk vai mazāk izpušķotā veidā atstājīja bībeles epizodes, kas tiem visvairāk gāja pie sirds. Pirmie ir Justinus un Origins, tiem seko Ambrozijs un Hieronims, Bazīlijs un Cerameuss; baznīcas literatūrai tālāk izveidojoties, par mūsu tematu raksta Abrahams a Santa Klara,

vēlāk Stabells un Innicers; bet viņu darbos Salome nekur neparādas patstāvīgi, visur tā ir tikai Jāņa Kristītāja pavadone.

Kaut arī vielas veidojumā baznīcas tēviem trūkst plašāka vēriena, savu personību tie ieliek stilā un valodā. Tā piem. Petrus Krizofagus, kas darbojies ap 5. g. s., ir īsts Šopenhauers starp baznīcas tēviem. Sieviete viņam ir visa jaunuma cēlonis pasaulē: „Nams kļūst par arenu, galds par tribīnu, viesi kļūst par skatītājiem, mielasts par ārprātu, ēdiens par slepkavību, dzēriens par asinīm, dzimšanas diena par nāves dienu, viesības par slaktiņu. Trāģedija sākas: ienāk bestija, ne meitene; viņai lūdz nāvi, ne deju; viņa trako kā tīgeru mātīte, ne sieviete; uz pleciem tā krata krēpes, ne cilvēka matus; viņa aug līdz ar pieaugušo ārprātu, paceļas pāri cilvēka mēram savā nežēlībā; un kamer tā dabū savu laupījumu, bestija griež zobus un tai krīt putas no mutes. Taču lai neviens nedomā, ka es par šo vielu gribu deklamēt: patiesi Jānis savā nāves dienā piedzima (mūžigai dzīvei) un Ero-

dus savā dzimšanas dienā mira.“ Citā vietā: „Tikai laulības pārkāpēju gultā varēja tapt iedzemdēta tāda briesmone. Un kad Erodus to ierauga kājas pa gaisu svaidot, tik lokanu miesu, it kā tai būtu atraisītas visu locītavu saites, vēderu mākslīgi kustinot, tad viņš saprot, ka tā viņa paša miesa un asinis; jo Erodus to būtu turējis par svešu bērnu, ja viņā būtu bijis kaut drusciņa šķistības un nevainības. Šai sievietē bija paslēpusies čūska, kas savu ļauno indi izlēja visā ķermenī, un no šejienes tā pārgāja viesos, tā ka ārprāts pārņēma viņu miesu un dvēseli, pārvērta tos nevēros, un tie prasīja cilvēka miesu est un cilvēka asinis dzert, un apmierinājās tikai tad, kad princese tiem inesa galvu ar kūpošām asinīm.“

✓ Izdors no Peluzijas, kas arī rakstīja ap to pašu laiku, ir vecākais un vienīgais baznīcas tēvs, kas dejojāšu sauc viņas istajā — Salomes vārdā. Līdz tam visi to sauc par Erodijas meitu, princesi vai nereti arī kļūdaini par Erodiju.

✓ Liriskā dzejā Salomi sastopam tikai jaunajos laikos, ja neskaitam līdzī Sarugas Jēkaba himnu, kas īstenībā veltīta Jānim Kristītājam. Vērtīgus darbus devuši Banvils, no jaunākiem minami Šaukals, Bulke, Marija-Madlēna, bet pats ievērojamākais ir Stefana Mallarmē dzejējums „Erodiada“.

Grūti ir kaut ko teikt par šo divaini skaisto darbu, kas tulkojumā vai atdzejojumā zaudētu lielāko tiesu savas burvības. Ir tā, it kā ņemtu rokās svešādu, neparasti gleznu ziedu, kas saraujas un sadrūp tam pieskaroties. Salome (autors to sauc par Erodiju) labi apzinās savu nepieejamo skaistumu; viņa ir skumja, pagurusi, jo tai jānīkst tālu no dzimtenes. Viņa ir redzējusi Jāni Kristītāju, pazīst to, kaut kas šai drīmajā asketā viņu valdzina: Salomes būtnes tukšais noslēpums ir izplaucis atzišanas ziedā; gurdā jaunava ir kļuvusi par zinošu sievieti. Tas noticis bez asins, bez miesas līdzdalības:

ar soli, ko Kristītājs spēris viņas dzīvē, tas ir panācis pumpuru atraisīšanos. — Lai atrastu šo brīnšķīgo, noslēpumaino sakarību mums tik labi pazīstamajā epizodē, bij jānāk jaunlaiku dzejniekam, dvēseļu tulkam, un īsti tas varēja izdoties tikai francuzim.

E p i s k ā d z e j ā vispirms jāmin vecsākšu Helianda eps (sacerēts ap 830. g.), kur nezināms autors 6000 pantos sīki atstāsta Pestītāja dzīvi, tamlīdz arī Kristītāja epizodi. Stāstījums ir vienkāršs un pieticīgs, un tam nav nekā kopēja ar žultainajiem baznīctēviem, toties tam arī trūkst viņu skarbā izteiksmes spēka un oriģinālā stila. Helianda autors vairs tik stingri neturas bībeles stāsta robežās, izmanto arī dažas leģendas, un vispār ir patstāvīgs dzejnieks.

Vēlākos gadsimtos atrodam daudz leģendu bez sevišķas literariskas vērtības. Īsti ievērojamu darbu sniedz tikai ģenialais vācu dzejnieks Heinrichs Heine. Viņam blakus nobāl visi mēteļi un plīvuri, kuros citi romantīki mēģinājuši ietērt Salomes tēlu. Savu epu „Atta Troll“ Heine rakstīja 1841. gadā, galvenā kārtā, lai radītu pretstatu tālaika urrāpatriotu dzejai. „Es to rakstiju pats sev par prieku un patiku, tās romantiskās skolas kaprīzā sapņošanas stilā, kurā pavadīju tikamākos jaunības gadus un beidzot iepēru savu skolotāju.“ Heine seno Erodijas-Salomes vielu veido ar tādu meistarību, kas dota tikai dzejniekam no Dieva žēlastības. Heine neraksta par Salomi pašu, viņš stāsta par savu mīlestību uz viņas māti; bet saturam viņa epā nav nozīmes, visa vērtība ir valodas sulīgumā un spēkā, iedvesmes un spīts pilnos teikumos. Tādas ir vietas, kur Erodija skūpstā Jāņa galvu (viņa agrāk mīlējusi Jāni Kristītāju: „Vai tad sievietē prasītu tāda vīrieša galvu, ko tā nemīl? Varbūt viņa bija drusciņ dusmīga uz savu mīlulīti, tādēļ lika tam nocirst galvu“); kur tā galvu ieraugot raud un mirst mīlas ārprātā („Mīlas ārprāts?

Liekvārdībai Mila pati jau ir ārprāts!); kur tā raganas lidojumos vēstis Jāņa galvu gaisā „bērnišķīgi smiedamās“, kā gumijas bumbu; kur dzejnieks atklāj Erodijai mīlestību („Esmu tiešām īstais brunnieks, kas tev vajadzīgs, — man vienalga, ka tu mirusi un nolādēta, — man nav sīku aizspriedumu“).

Stāstā un romanā ievērojamus darbus devuši Pauls Heize, Guckovs un Flobērs.

Heizes romāna „Merlins“ (1892. g.) trešā sējuma darbība risinas vājprātīgo namā, kur kāds prātā jūcis dzejnieks dabū ārsta atļauju ar saviem liktena biedriem uzvest paša sacerētu bēdu lugu „Kristītājs“. Atrodas prātā jūcusi aktrise, dejojāja, slims majors, un tā visām personām drīz ir tēlotāji. Jāni tēlo pats autors. Galvenā rekvizīte ir Kristītāja galva, kas skatuvē redzama spožā šķīvi (to pa caurumu galdā izbāzis pagaldē paslēptais aktiers). Šo izrādi trako namā Heize domājis kā parodiju par naturalistiem, kas tolaik dižojās ar savām idejām; izrādē visi traki, autors, tēlotāji, skatītāji. Romāns ir interesants, bet lielas vērtības tam nav.

Guckova stāsts ir veikla parodija par vēsturnieka Momsena pašapzinīgo stilu; valoda svaīga un oriģināla, taču arī šim darbam trūkst dziļākas vērtības; viela atstāta gluži neizveidota.

Toties Flobērs ar savu meistarisko noveli „Erodija“ radījis darbu, kas veco Salomes vielu uzceļ no gadsimtu pelniem un iedvēš tai jaunu dzīvību. „Erodija ir tirākais l'art pour l'art principa izpaušums, kādu vien var iedomāties; estētiskā vērošana te pilnīgi nomāc rakstnieka personību, un daiļums ir kļuvis par augstāko mērķi,“ saka kāds literatūras vēsturnieks. Vienu savai novelei Flobērs esot smēlies no slavenās Reņjo gleznas un plastikām Ruanas katedrālē (tanīs Salome dejo uz rokām). Flobērs notēlo Erodijas stāstu trijās ainās. Kā parasti, viņš raksta nopietnā paskarbā stilā: katrs teikums, katrs tēls

— īsts Flobērs ar savu realismu, savu bagāto dokumentāciju:

„Caur zilganu plīvuru, kas slēpa tās krūtis un galvu, varēja manīt viņas acu lokus, ausu chalkedonus, ādas baltumu. Cetrstūrainis zaigjoša zīda gabals klāja viņas plecus, un gurnos to apņēma zeltkaļu izstrādāta josta. Viņas melnās bikses bija apkaisītas mandragorām, un viņa nevēlīgi klabināja mazās kolibri spalvu tupeļites ... Tad viņa sāka dejojot. Viņas kājas lidoja viena gar otru ... viņas apakšās rokas it kā sauca kādu, kas no tās bēga ... Viņas pozas izteica nopūtas un visa viņas būtne tik kaislīgas ilgas, ka nevarēja zināt, vai viņa apraudāja kādu dievu vai kusa tā glāstos. Gandrīz aizvērusi acis, viņa lika vēderam vilņot kā jūras vilņos, lika abām krūtīm lēkāt, bet viņas seja palika nekustīga un kājas neapstājās ... Viņa metās uz rokām, ar papēžiem gaisā, un skrēja kā liels kukainis pār estradi un pēkšņi apstājās.“

Dramatiskā kāpinājumā cita citai seko ainas, kur tetrarchs rīta krēslā vientuļš sēd savas pils lieveni, politiskām domām kaudamies; kur tas runā ar Erodiju; kur parādas Jānis; kur Erodus cīnās ar Viteliju; un beidzot nāk Salomes dejas. Erodus viņu redzot atceras Erodijas jaunību un savu lielo mīlestību.

Dramā pirmie darbi ar Salomes motīvu atrodami jau starp 2. gadsimta „prāviešu spēlēm“, kas 1204. g. uzvestas Rīgā un par kurām vairāk nekā nav zināms. Skaidrāk Salomes tēls izveidots Frankfurtē un Kreicenšteinas ciešanu spēlēs. Te Salomes zīmējums vēl visumā sakrīt ar bībeles līnijām. Hansa Saksas „Kristītāja traģedijā“ (1550. g.) Salome vairs nav paklausīga mātei, bet pati iejaucas darbībā. — Tālāk nāk daudzi autori ar darbiem, kas tikai pārveido un izpušķo veco fabulu, bet nesniedz gandrīz nekā jauna.

Tikai pēc Heines, Flobēra un Mallarmē darbiem, kas seno vielu jau padarījuši elastīgu, varēja nākt Oskara Uailda ģe-

nialā drama, kas Salomi ievēd starp mūžīgajiem tēliem pasaules literatūrā. Neviens no līdz šim minētiem autoriem nebija izdevies Salomes tēlu pacelt tādos augstumos, kādus Uailds aizsniedzis savā skaistākajā darbā.

Ir zināms, ka Uailds savai „Salomei” ierosmi guvis no Flobēra noveles; bet liekas neticami, ka lielais angļu estets Parizē dzīvodams nebūtu pazinis arī Mallarmē savdabīgi skaissto dzeju. Uailda vienčēliens ir dramatisks spēka un līdzekļu taupības paraugs. Neatturamā steigā viena aina seko otrai, kā lavinā tuvodamās noslēgumam, kas ir neizbēgams un dabisks, bet tomēr pārsteidzošs un satrīcinošs. Saturā nav daudz jauna, pat skūpst, ko Salome uzspiež Jāņa Kristītāja sastingušām lūpām, sastopams jau daudz agrāku autoru darbos; bet liela mākslinieka rokās viss kļūst jauns un vienreizējs. Uailda lielā māksla parādas nevien dramatisks uzbūvē, bet galvenā kārtā viņas krāšņajā austrumnieciskā valodā, viņas reibinošos tēlos, kas dramatisks dara līdzīgu misterijai. Nemaz nav iedomājams, ka kāds pirms Uailda būtu varējis Salomi salīdzināt ar baltas rozēs ēnu sudraba spoguļi. Bet lai redzētu tādām acīm, iepriekš bij jāiet Mallarmē divainā daiļuma skolā.

Uailda dramatisks ilgi neatlāva uzvest, un atrodas kritiķi, kas tai vēl tagad pārmet perversitates cildināšanu. Tas ir bēdīgs pārpratums; tad jau tā pati perversitate ir arī baznīcētēvu darbos un pat bībelē; Uailds tikai šo vielu mākslinieciski novedis līdz galīgai konsekvencei. Gluži otrādi — Uaildam varētu pārmet, ka tas morales, debesu un zemes taisnības labā liek Salomei mirt, nerēķinoties ar vēsturisko patiesību: taču arī tas būtu nepareizi. Uailds šo darbu rakstīdams nemaz nedomāja par morali. Salomes nāvi prasa darbības dinamika, tīri mākslinieciski iemesli: tās dzīvei vairs nav nozīmes, kad aizsniegts kulminācijas punkts, augstākā laime pēc kuras var nākt tikai nāve.

„Salome” sarakstīta 1891. gadā franču valodā un (kā tas uzsvērts greznā izdevumā) — nav rakstīta Sarai Bernar, bet gan viņas pieņemta uzvešanai Palace Theatre, Londonā, kad cenzors atteicās dot atļauju uzvedumam. Uaildam cietumā esot, viņa uzveda „Salomi” uz savas agrākās skatuves Théâtre Porte Saint-Martin. Pirmo reizi „Salome” izrādīta tikai 1896. g., Théâtre de l’Oeuvre, Parizē, bet privatā kārtā — 1901. g. 4. martā akadēmiski-literariskā pulciņā, Minchenē, kur tā guva vētrinānu piekrišanu, un tā paša gada oktobrī — Pilsetas Teatrī, Libekā. Sevišķi krāšņs bijis Das Kleine Theater uzvedums Berlinē. Angļu valodā „Salomi” pārtulkoja Uailda draugs, lords Arturs Duglas, un Londonā to uzveda privati — New Stage Club — 1905. g. un Literary Theatre Club — 1906. g.

Latviešu skatuvi „Salome” ieraudzīja tikai pēc pasaules kara — Dailes Teatra pirmajā sezonā 27. decembrī 1920. g. un piedzīvoja 9 izrādes, bet nākošā sezonā — 5. Reizi tikko nodibinātais teatrs ciniņās ar lielām materialām grūtībām, kostīmus, piemēram, stāsta toreizējā inscenējuma dekorators J. Muncis, pagatavoja no mazgātiem priekšmeta dekorāciju audekliem. Titullosmu tēloja Tija Banga, varonīgi uzstādāmās Salomes „kostīmā” pie 7° temperatūras. Režiju vadīja Ed. Smilģis, tēlodams arī Erodu, Salomes deju iestudēja netaisnais Komisars.

Uz spēka pilno, meistarisko Akuratera tulkojumu, kas kongeniali atdzejo franču oriģināla krāšņo valodu un dramatisma piesātināto atmosferu, pilnā mērā var attiecināt kāda kritiķa vārdus, ka Salomi lasot tam liekas, ka viņš dzer biezu, saldu, lipīgu vīnu, — jeb varbūt tās ir asinis? — liekas ka viņš ieelpo smagas, apdullinošas smaržas, ka prāti reibst, ka grezno, pārmerīgo tēlu orgijā izsīkst spēki...

Tulkojums veikts 1912. g. vasarā Birniekos un pirmo reizi parādījās Gulbja Universālā Bibliotēkā. Neilgi pirms nāves dzejnieks to rediģēja speciāli šim mūsu iz-

devumam, atstādams aiz stilistiskiem un ritma motīviem negrozītu arī dažu vārdu bibelisku rakstību.

Tēlojošā mākslā Salomes motīvs soļo līdzī literatūras attīstības gaitai. Pirmās miniatūras atrodamas jau Sinopē; skaistākās — Reichenavas skolas un angļu psaltīra ilustrācijās. Vecākais dejas attēlojums ir Sartras Evgēliarā (9. g. s.).

Italieši sākumā savās freskās pēc Džoto parauga rādīja mielastu ar nedaudz dalībniekiem, deju un galvas pasniegšanu; tikai Mazolino, Lipi un Giraldažo atrasiņās no šablona un uzbūra lielās kvatročento dzīru ainas. Ziemeļu zemēs biežāk mēdza tēlot galvas ciršanas un pasniegšanas ainu; no tās pamazām attīstījās Salomes portrejas, ko mākslinieki iemīlēja kā Itālijā, tā ziemeļos. Krustceļā te stāv Leonardo da Vinči. Lombardijas un Venēcijas skola sacenzdamās tēloja Salomi kā klasiski skaistu sievieti. Tā kā šo uzdevumu uzņēmās tādi vīri kā Cezare da Sesto, Luīni, Veneto, Ticians un Bonifacio, pasākums nevarēja palikt bez sekmēm. Baroka laikmets atnesa varena skaistuma atblāzmu Dolči gleznā, bet drīz guva virsroku naturalisms spēcīgās vai rupjās galvas ciršanas ainās. Gleznotāju uzmanību vairāk saistīja bendes zobens nekā Salome. Svētku mielasts pēdējo reizi visā krāšņumā atdzimst zem Rubensa otas. Rokoko laikmetā Tjepolo glezno soda izpildīšanu, Studers portreju, Pivī de Šavans vienu no pēdējiem galvas ciršanas skatiem. Arī Moro un Šalona orientālie žanri iziet no modes. Pamazām, bet droši, tāpat kā literatūrā, Salome attīstās par galveno temu un pati sāk saistīt visu mākslinieka uzmanību. Činkvečento portreja piedzīvo atmodu. Par šīs Salomes portreju galerijas senci zināmā mērā var uzskatīt Renjo: viņa dzedrā mauriete daudziem noderēja par paraugu. Nāk jaunākas un vecākas, raudulīgas vai zobgalīgas Salomes ar galvu vai bļodu rokās: pilna veselīgu un, kā bieži pārmeta, slimīgu izjūtu gamma. Ro-

manjam Salome smaida vēsi, Šalonam pašapzinīgi, Oblejam (Auble) jutekliskā tiksmē. Marsela-Berona Salome kairinoši rāda savu sievišķīgo daiļumu, Stuka gleznā izlaužas brutāla juteklība, kamēr Klimts tiecas pēc jaunām, nepazīstamām baudām. Deju vai mielastu tēlo tikai retumis (Slefogts, Stratmans, Fors).

Grafikā Salomes, īstenībā soda izpildīšanas un galvas pasniegšanas tema parādās tikai kvatročento otrā pusē, kad tā labi saderas ar laika garu. Nākamo gadsimtu mākslinieki seko šiem paraugiem diezgan stingri: lielas svētku ainas, kā Solī, Bihemam (Beham), ir tikpat retas kā deja tālaika griezumos. Pēc tam ievērojamas grafikas sastopam tikai jaunākajos laikos. Berdsleja (Beardsley) lapas uzskata par Uailda Salomes pilnīgāko atspulgu grafikā, taču par to var būt dažādas domās. Daudziem viņš tomēr noderējis par paraugu. Jaunākie Salomes deju tēlo gan naturalistiski gan arī stilizē (Minceers, Tēnijs). Mākslas vērtības ir Dēnevalda darbos. Visjaunākie grafiķi reti pieskaras Salomes temai.

Plastikā pirmā vietā jāmin Hildesheimas Kristus kolona un Veronas bronzas durvis (ļoti veci darbi). St. Ceno durvis dejas tēlojums var sacensties ar gleznojumiem. Franču gotikas meistari atstājuši Ruanas cilņus. Andrea Pizano kā īsts trečcentists veido deju un soda izpildīšanu tāpat kā Džoto glezniecībā. Turpretī Donatello ir Lipi un Giraldažo laika biedrs un tēlo mielastu vienreiz ar meitenes deju, otreiz ar galvas pasniegšanu. Tāpat mazākie meistari. Renesanses ziedu laikā un reformācijas laikmetā plastiķi tēlo galvenā kārtā soda izpildīšanu un galvas pasniegšanu. Temu pilnīgi izsmēļ tikai jaunāko laiku tēlnieki: Klīngera Salome ir asinskāriga, Valentīns tēlo skūpstu, Peratoners deju. Jaunākie veidojuši aktus ar galvas piedevu: Burgera deļotāja galvu iespiedusi klēpi, Damaņa Salome deļo ap to.

Visisāks Salomes temas attīstības ceļš

bijis muzikā. Par istiem šīs temas veidojumiem var runāt tikai sākot ar baroka laikmetu. Vispirms Salome parādas kā oratoriju persona un paliek šai lomā līdz pat pēdējam laikam. Pirmais tai veltī savas kaislīgās skaņas Stradella; vēlākie vairs nav tik spēcīgas personības. Tikai operas skatuvē iznākusi, Salome paceļas pāri muzikalām vidusmēram. Masnē Salome vēl ir jauneklīgi dramatisks dziedone, kas priecājas par savu balsi; Strausa partitūrā tā paceļas līdz spilgtai personībai un glaimīgi jutekliskās melodijās, krāšņā reibinošā orķestra valodā stāsta savus pārdzīvojumus. Tai blakus nobāl visas citas muzikalās Salomes.

Latviešu tēlojošā mākslā Salomes tema nav sevišķi izplatīta. Gleznniecībā tai piešķiries Kārlis Miesnieks, „Sadarba“ izstādē redzētā kompozīcijā, kas saglabājusies atmiņā ar savu iespaidīgo formātu, ekspressīvi tverto (neparasto) kustību un dekoratīvo gleznojumu. Tēlniecībā — daudzo mazskulpturu rindā atzīmējama prof. Konstantīna Rončevska bronza. No grafiķiem, saņemot, to nav varējis pamest neievērotu Sigismunds Vidbergs un jaunais latgaliētis Aleksejs Jupatovs. Pēdējam interesants stilistiskais dualisms: katoliski - ortodoksā plāksnē.

Tāda ir Salomes attīstības gaita. Evaņģēlijā viņa parādas kā bikla meitene, gad-

simtiem ilgi tā dzīvo bez vārda, kamēr to nokristī Peluzijas Izidors ar savu baznīcnieka roku. Līdz pat činkvečentam viņa ir paklausīga mātei. Tad viņa nostājas pati uz savām kājām; gleznotāju ota saņemšanas ar viņas ģimeltni. Pamazām tā kļūst par tipu, par jēdzienu.

Uaildam veltīgi pārmet netiklus nolūkus Salomes skūpsta tēlojumā. — Jāņa galvu viņa skūpsta jau „Lapsā-Kūmiņā“ (12. g. s.); arī Heine nekautrējas to aprakstīt, tāpat kā Pauls Heize un citi: Krauss parāda gleznā, kā Salome kaislīgi spiež Jāņa galvu starp krūtīm, Strauss viņas skūpstu pārvērš skaņās. Pļivuru deja jau pirms Uailda bija zināma Donatellam, bet Buržas stikla logu meistars domāja, ka Salome dejojusi uz rokām, un Flobērs tam piekrita. Berdslejs vienīgais tēloja Salomes vēderdeju, bet garā ar šo ainu savas celles kļūsumā jau 5. gadsimtā bij tiksmīnājamies Petrus Krizologus.

Divi tūkstoši gadus šo temu veidojuši visas Eiropas rakstnieki un mākslinieki, un tikai pēdējā gadsimta pēdējā pusē Salome sasniegusi savu pilnīgāko veidojumu, darbā, kam veltīta šī grāmata. Liktenis ir gribējis, lai šī meitene ar vienu deju, ar vienu atkārtotu teikumu kļūst par vienu no mūžīgajiem mākslas tēliem.

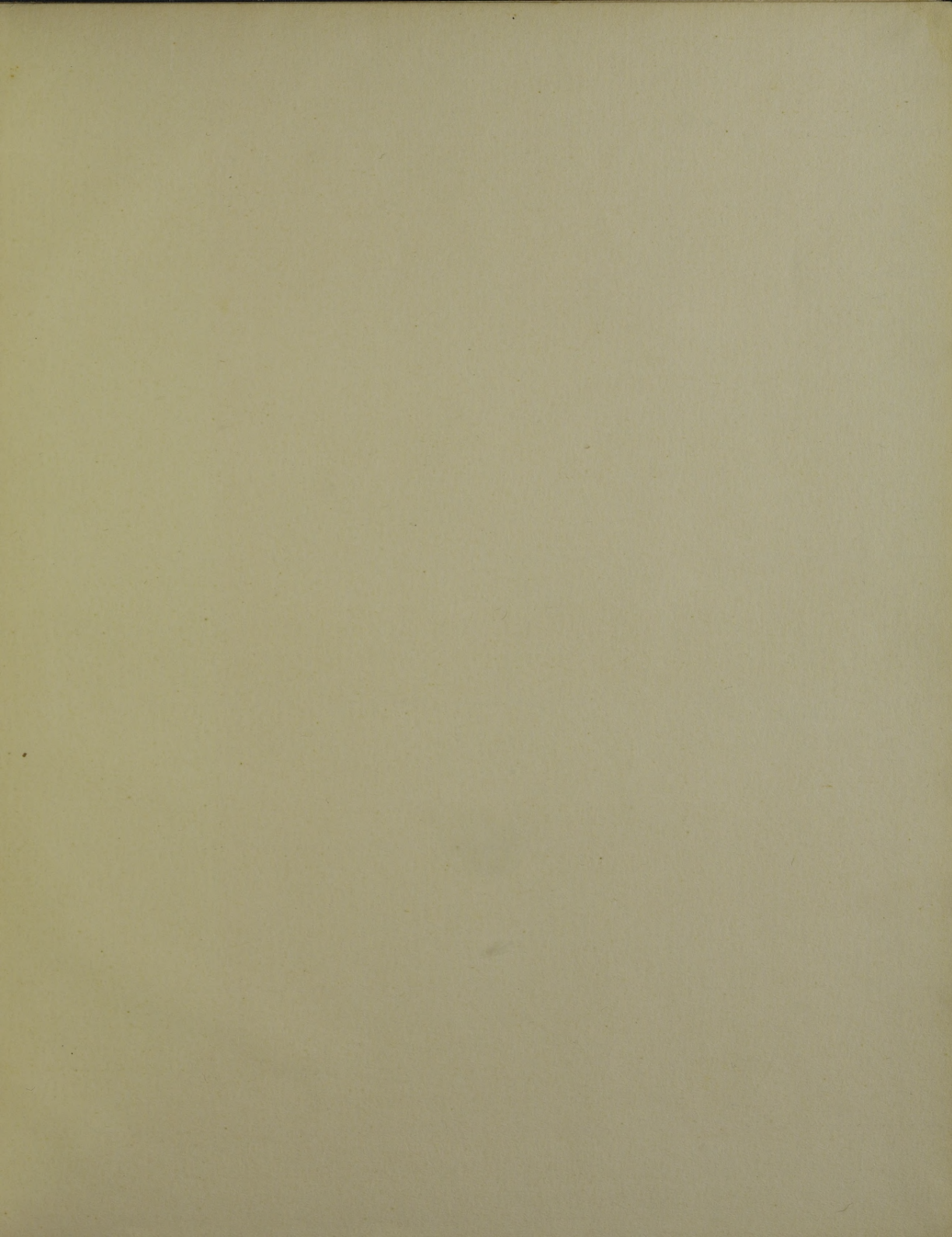
V. K.

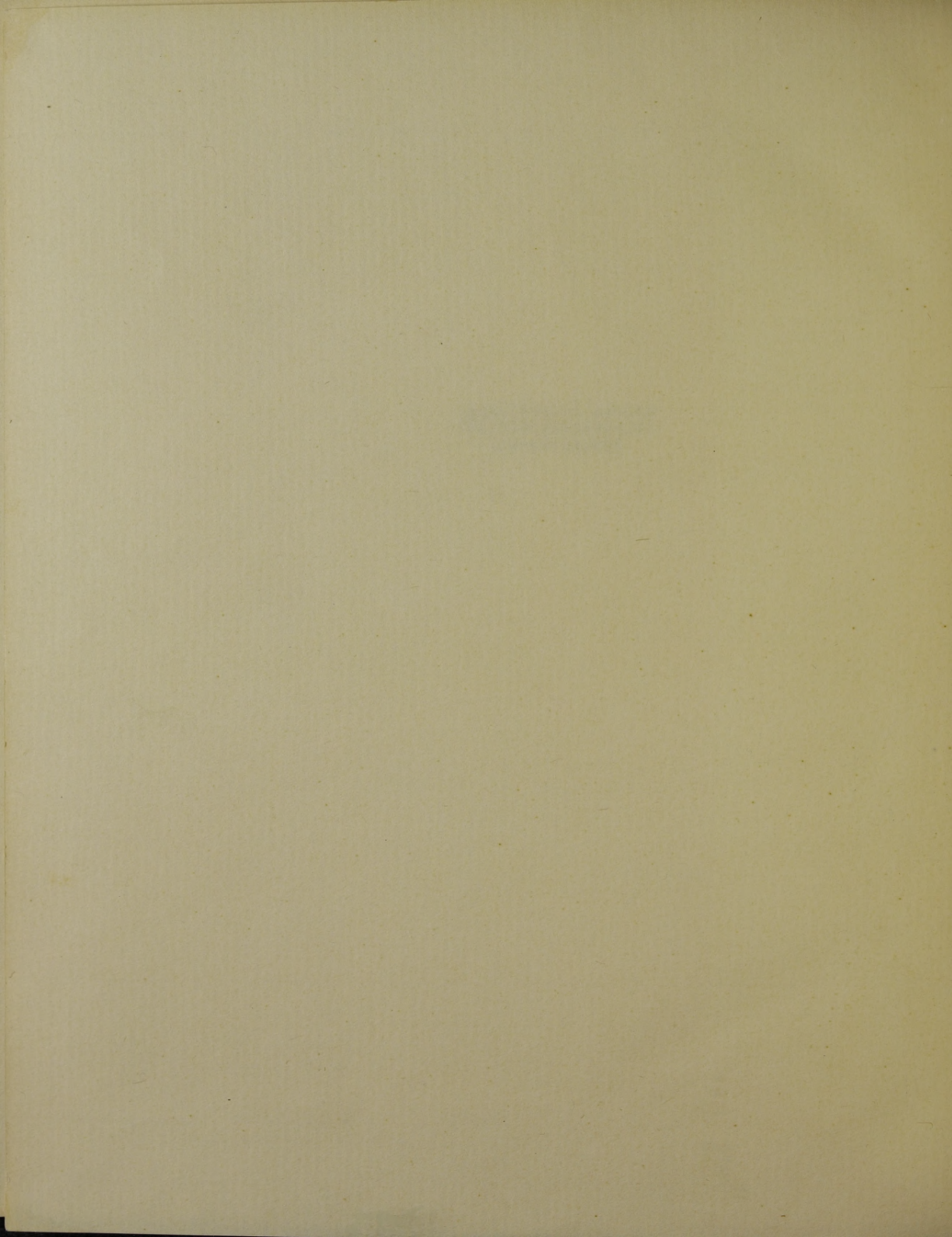
LITERATURA

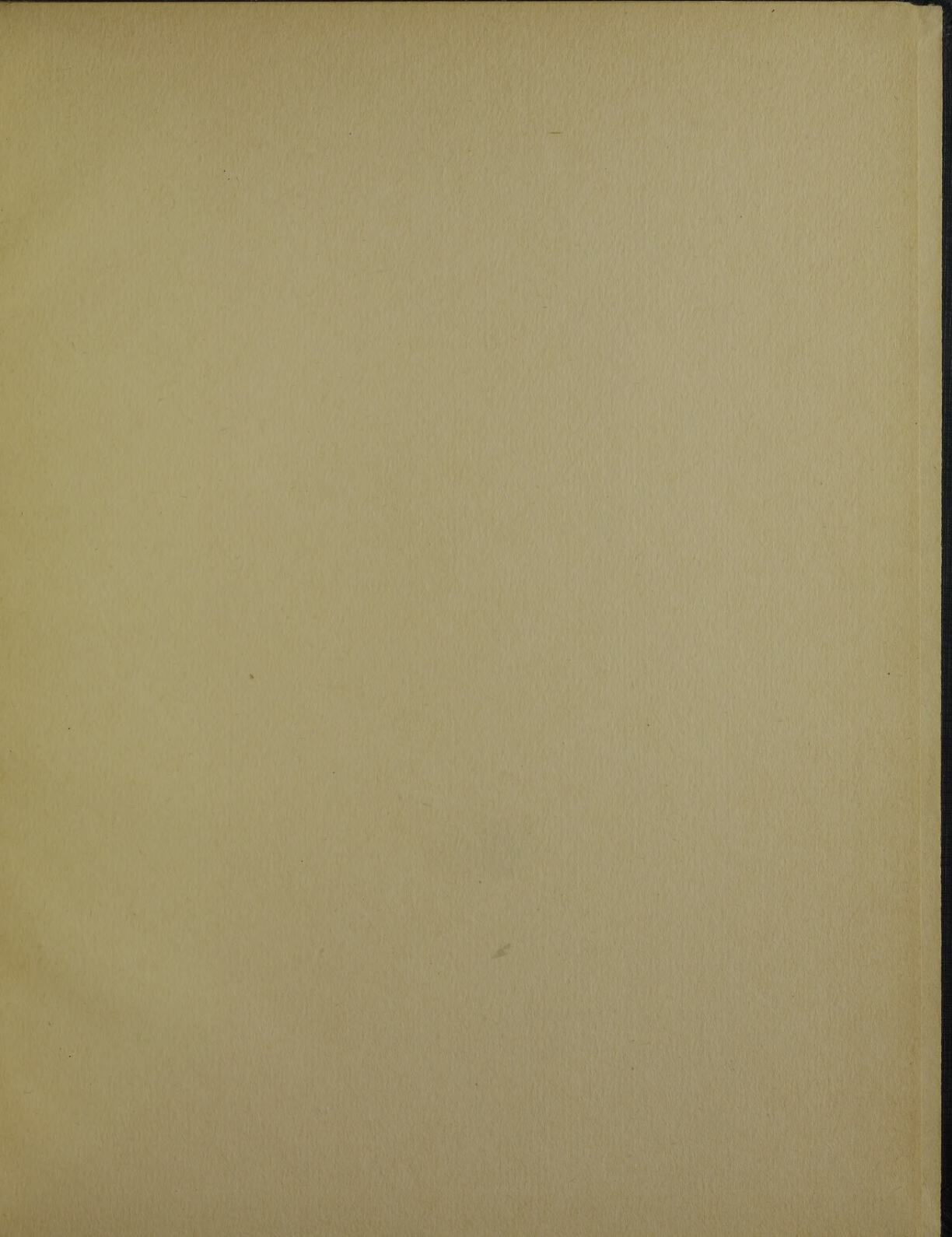
- Reimarus Secundus: Geschichte der Salome von Cato bis Oskar Wilde, Leipzig 1912.
- Guido Vivaldi: Salome nella leggenda e nell'arte, Roma 1908.
- Hugo Daffner: Salome, ihre Gestalt in Geschichte und Kunst, München 1912.

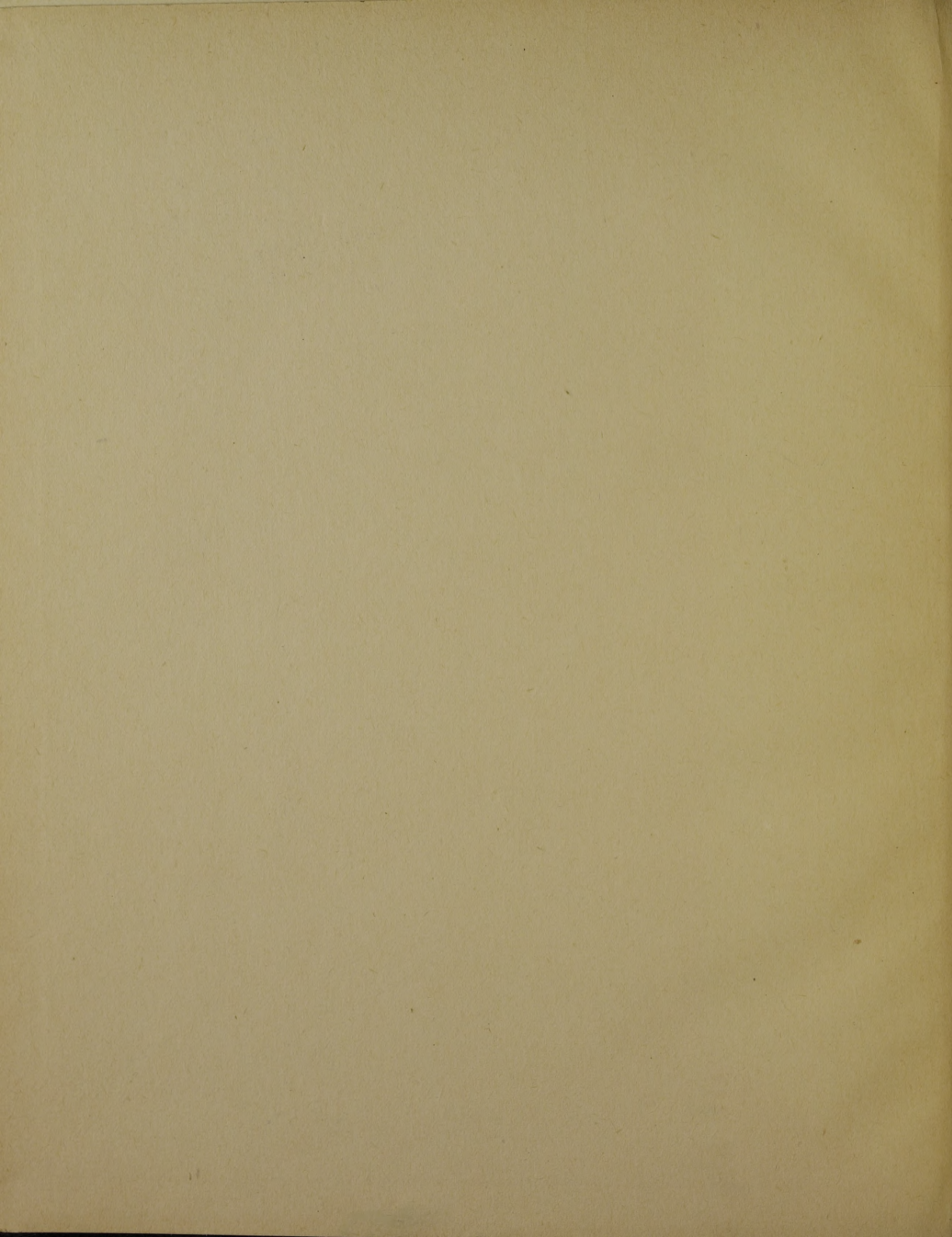
TABLE NINE
continued
1940-1941

Apgāds ZELTA ĀBELE
Rīgā, Pulkv. Brieža ielā 9, dz. 1
posta tek. rēķ. 10223

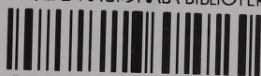

6273878

LATVIJAS NACIONĀLA BIBLIOTEKA

0306029726

C. Ankv
15,—

CA
3

